Naturstyrelsen

Høringsnotat

Projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk

Maj 2026

Udgiver:

Naturstyrelsen

Gjøddinggård, Førstballevej 2

7183 Randbøl

Må citeres med kildehenvisning

Indholdsfortegnelse

Indledning og baggrund **4**

Høringsnotat for Naturnationalpark Hellebæk **5**

1. Biodiversitet, flora og fauna 5

1.1 Biodiversitet og biodiversitetsfremmende tiltag 5

1.2 Overvågning og baseline 12

1.3 Den vilde fauna 15

1.4 Ressourcer i naturnationalparken 16

1.5 Store planteædende pattedyr og dyrevelfærd 17

2. Geografisk afgrænsning og hegnslinje 21

2.1 Hegn 21

2.2 Stier, veje, indgange og låger 36

3. Friluftsliv 37

3.1 Friluftsliv og -faciliteter 37

3.2 Adgangsmuligheder 41

3.3 Jagt 45

3.4 Friluftsliv og færdsel blandt store planteædende pattedyr 45

3.5 Turisme 47

4. Høringsproces og offentlig inddragelse 48

5. Andre bemærkninger 50

5.1 Kommentarer til lovgivning 50

5.1 Kulturhistorie 52

5.2 Trafik og sikkerhed 54

5.3 Økonomi 56

5.4 Klima 57

5.5 Andet 59

Høringens indflydelse på projektbeskrivelse og forvaltningsplan 61

Indledning og baggrund

Af regeringsgrundlaget Ansvar for Danmark af 20. december 2022 fremgik det bl.a. at de 15 besluttede naturnationalparker skal gennemføres. I marts 2022 offentliggjorde den daværende regering sammen med aftalepartierne bag Natur- og Biodiversitetspakken beslutningen om, hvor 10 naturnationalparker skulle placeres. Det drejer sig om:

- Læsø Klitplantage (Læsø Kommune)
- Hanstholm i Thy (Thisted Kommune)
- Husby i Vestjylland (Holstebro Kommune)
- Kompedal i Midtjylland (Silkeborg Kommune)
- Mols Bjerge i Djursland (Syddjurs Kommune)
- Harrild i Midtjylland (Ikast-Brande Kommune og Herning Kommune)
- Draved i Sønderjylland (Tønder Kommune)
- Hellebæk i Nordsjælland (Helsingør Kommune)
- Bidstrupskovene på Midtsjælland (Lejre Kommune)
- Ulvshale på Møn (Vordingborg Kommune)

Fra den politiske beslutning til der kan etableres en konkret naturnationalpark, skal Naturstyrelsen udarbejde en projektbeskrivelse og en forvaltningsplan i henhold til naturbeskyttelseslovens kapitel 8a om naturnationalparker.

Som led i arbejdet med naturnationalparkerne er der nedsat en national videnskabelig arbejdsgruppe og en national arbejdsgruppe for interessenter ligesom der for hver naturnationalpark blev oprettet en lokal projektgruppe som i maj 2024 blev erstattet af en bestyrelse. Input fra de to nationale arbejdsgrupper og den lokale bestyrelse er blevet inddraget i forbindelse med udarbejdelsen af Naturstyrelsens faglige oplæg til projektbeskrivelse og forvaltningsplan, som hermed sendes i offentlig høring.

I høringsperioden indkom i alt 95 høringssvar til projektbeskrivelsen og forvaltningsplanen for Naturnationalpark Hellebæk.

I det følgende afsnit laves en tematisk gennemgang af de indkomne høringssvar. Alle høringssvar kan ses i deres originale form på Naturstyrelsens hjemmeside. I dette dokument opsummeres høringssvarene og kommenteres af Naturstyrelsen.

I det sidste afsnit opsummeres høringens indflydelse på projektbeskrivelsen og forvaltningsplanen for Naturnationalpark Hellebæk.

Høringsnotat for Naturnationalpark Hellebæk

1. Biodiversitet, flora og fauna

1.1 Biodiversitet og biodiversitetsfremmende tiltag

1.1.1 Generelt

Af flere høringssvar fra foreninger og myndigheder fremgår, at det er positivt, at området er blev udpeget som Naturnationalpark, og i overordnede træk bifaldes den udarbejde projektbeskrivelse.

Helsingør Kommune ser positivt på projektet og vurderer, at det er gennemarbejdet med god balance mellem hensyn til friluftsliv, landskab, kulturhistorie og naboer i forhold til hovedformålet om at fremme biodiversitet. Projektet understøtter kommunens *Vision 2030* og kommuneplanens udpegninger af Grønt Danmarkskort.

Danmarks Idrætsforbund (DIF) takker for projektbeskrivelse og forvaltningsplan og angiver, at Naturnationalpark Hellebæk rummer mange gode og veloovervejede tiltag til at fremme biodiversiteten og udvikle muligheder for naturoplevelser.

Nationalpark Kongernes Nordsjælland (NKN) noterer sig, at projektbeskrivelsen balancerer de forskellige hensyn, der følger af at etablere en naturnationalpark bynært og i et område med store kulturhistoriske interesser, hvilket NKN fuldt ud anerkender. Det skaber grundlag ikke bare for udvikling af naturen, men også grundlag for fortsat samarbejde om andre indsatsområder.

NKN ønsker, at der beskrives muligheden for samarbejdsprojekter omkring f.eks. artsforvaltning for særlige paraplyarter, særlige naturtyper, kulturhistorien eller friluftslivet. Mulige arter kunne være sjældne dyr eller planter, som ikke er en del af Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag.

Friluftsrådet Nordsjælland støtter etableringen af naturnationalparken, fordi der tages hensyn til både naturbeskyttelse og friluftsliv.

Hellebæk-Aalsgaard Egnshistoriske Forening (HAEF) er grundlæggende tilfreds med planens rammesætning i forhold til det kulturhistoriske Hellebæk.

Hellebæk Kohaves Venner (HKV) finder, at projektbeskrivelsen som ambitiøs og dybtgående i forhold til øget biodiversitet i fremtiden. HKV finder at naturnationalparken er en mulighed for at fremme en mere ”naturlig” forståelse af vild natur.

Foreningen Fri Natur samt flere borgere er imod den generelle forvaltningsstrategi for naturnationalparker og ønsker ikke rewilding, man ønsker at naturen og statsskovene lades være i fred. Foreningen Fri Natur samt flere borgere påpeger, at der mangler videnskabeligt belæg for, at den eksisterende afgræsning i områderne er mangelfuld, og betvivler hvorfor udsætning af tamdyr er en nødvendighed. En borger betvivler også nødvendigheden ved græsning, når der er gået på kompromis med arealstørrelsen.

Et høringssvar fra en borger angiver, at vidensgrundlaget er ensidigt med begrænset forskningsmæssig modvægt. Det menes herimod, at nuværende græsning af hjortevildt er tilstrækkeligt. Et høringssvar fra en borger angiver ligeledes, at helårsgræsning er en tvivlsom forvaltningsform med manglende dokumentation for effekterne heraf.

Der angives i flere borgeres høringssvar en bekymring for forringelse af den nuværende natur bl.a. pga. bekymring for overgræsning, næringstilførsel i sårbar natur, samt at øget hydrologi, veteranisering af træer og at en op til 70-90% rydning af oversøiske træarter vil mindske naturværdien og er unødvendig.

Det anføres i høringssvaret, at tyndinger i skov vil medføre opvækst af ørnebregner, som angives at kunne skade grundvandet.

Et høringssvar peger på, at det er tvivlsomt om det reelt er muligt at skabe vild natur bag et hegn med henblik på at genskabe naturens dynamik og uforudsigelighed, og at området risikerer at få park-præg i modsætning til en levende skov.

Flere høringssvar omhandler, at kvæg i skovområder er uønsket, fældning af nåleskov for at genskabe et tidligere skovbillede er kunstigt og i modsætning til at naturen skal gå sin gang og tilpasset det nutidige klima. Der opfordres derfor til, at man lader skoven fortsætte sin naturlige udvikling og uden hegn og lader dyrene selv indvandre.

Et høringssvar opfordrer til, at projektet gennemføres uden brug af store græssere, da man derved ikke har brug for indhegning, og fremme en bæredygtig og naturvenlig forvaltning.

1.1.2 Naturstyrelsens kommentar

Jf. Lov om naturnationalparker kan en naturnationalpark efter tilladelse fra miljøministeren etableres på et større statsejet areal[1]. En naturnationalpark er et større sammenhængende naturområde uden skov- og landbrugsproduktion, der skal forvaltes med natur og biodiversitet som hovedhensyn. Dette er med henblik på at naturen i området så vidt muligt kan udvikle sig på egne præmisser.

[1] L229 om naturnationalparker fremsat 29. april 2021, vedtaget 3. juni 2021.

I forbindelse med valget af helårsgræsning med store planteædende pattedyr, benytter Naturstyrelsen sig af rådgivning og anbefalinger fra forskning af nationalt og internationalt anerkendte kilder. Herunder bl.a. ekspertudtalelsen Genopretning af biodiversitet og økosystemer fra det danske IPBES-kontor[2]. I denne ekspertudtalelse understreges de oprindelige store planteæderes økosystemfunktion for biodiversiteten via græsning og andre forstyrrelser, samt at disse dyr er uddøde eller forsvundet fra naturen i Danmark. Tætheden af vilde planteædere ligger bl.a. derfor i Danmark i dag under de naturlige tætheder. Der ligger hermed et genopretningsperspektiv bag etableringen af helårsgræsning, som i sammenhæng med urørt skov og naturlig hydrologi vil sikre de naturlige processer og udgøre den bedste tilnærmelse af de oprindelige, naturlige forhold i Danmark.

Hvad angår bekymringen for forringelse af nuværende natur i forbindelse med naturnationalparkerne, hvor tiltag som helårsgræsning og evt. planlagte strukturfældninger og rydninger anvendes, er der her tale om tiltag, der bryder med den tidligere drift, der har begrænset de naturlige processer i områderne. Forvaltningen af naturnationalparkernes skovarealer som urørt skov indebærer bl.a., at disse arealer inddrages i græsningsområdet, at der foretages veteranisering, og at oversøiske træarter udtages. Tiltagene har baggrund i ekspertanbefalinger vedr. biodiversitet i skov. Træer til produktion, som ikke er hjemmehørende, og som derfor har få naturligt tilknyttet forekommende arter, skal over tid fjernes, så der kan udvikles en hjemmehørende og mere artsrig skov. Der vil derfor blive gennemført en række forvaltningstiltag i en overgangsperiode for bl.a. at fjerne træer, der ikke er hjemmehørende for at give de bedst mulige betingelser for den samlede biodiversitet på sigt. Veteranisering er et tiltag, som udføres for at imødekomme den aktuelle mangel på gamle eller skadede træer og dødt ved, som den tidligere drift i området har medført. Der er således tale om en indsats, hvor den naturlige aldringsproces fremskyndes for at fremme diversiteten i området, og skabe flere levesteder for arter. Veteraniseringen vil primært foregå i forbindelse med planlagte hugstindgreb.

Overgræsning og næringstilførsel forekommer hovedsageligt ved sommergræsning og ved næringstilførsel i form af fodring på arealerne. I naturnationalparkerne ønskes en dyretæthed, hvor dyrene året rundt kan finde al deres føde som udgangspunkt uden støttefodring. At næring flyttes rundt på arealet af de store planteædende pattedyr udgør en ønskelig naturlig dynamik. Med et naturligt ekstensivt græsningstryk vurderes de store dyr at kunne trives og skabe variation og levesteder til et alsidigt dyre- og planteliv. Udviklingen i naturnationalparken vil løbende blive overvåget jf. afsnit 1.2.

---

[2]Anders Barfod, Hans Henrik Bruun, Preben Clausen, Lars Dinesen, Sara Egemose, Rasmus Ejrnæs, Camilla Fløjgaard, Jacob Heilmann-Clausen, Theis Kragh, Anders Højgård Petersen, Carsten Rahbek, Eva Roth, Karsten Raulund-Rasmussen, Jesper Sølver Schou, Jens-Christian Svenning & Martin Søndergaard (2020). Genopretning af biodiversitet og økosystemer i Danmark. Det danske IPBES-samarbejde: Aarhus, København, Roskilde og Syddansk Universitet samt DTU Aqua. https://www.ipbes.dk/wp-content/uploads/2020/06/Genopretning_ekspertudtalelse_22-Juni-2.pdf

Naturstyrelsen finder, at det vil være vigtigt for udvikling af naturindholdet i naturnationalparken, at der i fremtiden kan gennemføres samarbejdsprojekter med foreninger, organisationer, myndigheder mv. omkring f.eks. artsforvaltning for særlige nøglearter (paraplyarter), særlige naturtyper, kulturhistorien eller friluftslivet. Billen eremit kunne være paraplyart for den biodiversitet, der er knyttet til veterantræer, mens grøn busksommerfugl og moseperlemorsommerfugl kunne være paraplyarter for den sjældne og truede natur knyttet til de næringsfattige og truede mosenaturtyper. Projekterne kan omfatte genudsætning af paraplyarter, der har en meget lille forekomst eller som er forsvundet fra området, fx eremit, grøn busk sommerfugl eller moseperlemorsommerfugl. En formulering herom vil blive tilføjet i projektbeskrivelsen.

Ørnebregne er en konkurrencestærk hjemmehørende art i Danmark, som kan danne store tætte bestande. Naturstyrelsen anser ørnebregnen som et naturligt element i skoven, der i en periode er med til at holde områder åbne, og som medvirker til at forme de indre bryn i skovene. Undersøgelser, som har haft til formål at undersøge udvaskningen af giftige stoffer fra ørnebregne har ikke fundet udvaskning til det dybe danske grundvand.

1.1.3 Lokalt

Helsingør kommune finder, at det er et spændende element, at der skabes søer, damme og moser, og der bør i forbindelse med projekterne sikres passagemulighed for fisk og smådyr. Ved hydrologiprojekter bør der desuden være fokus på formidling af de spændende kulturhistoriske elementer. Kommunen finder ligeledes, at der ved de indsatser, der skal udføres ved konvertering til urørt skov dels efterlades så meget træ som muligt i området og dels fokuseres på formidling af indsatsen overfor borgerne, da indgrebene kan synes markante.

Nationalpark Kongernes Nordsjælland (NKN) finder at hydrologiprojekter indeholder spændende perspektiver og herunder de projekter som både tilgodeser kulturhistorie og naturforhold. NKN foreslår, at den næringsfattige mose ved Nygaard Ridecenter, som er kommunalt ejet forvaltes i sammenhæng med naturnationalparken.

Dansk Ornitologisk Forening Nordsjælland (DOF) støtter, at Naturnationalparkens skovområder udlægges til urørt skov og forvaltes efter retningslinjerne for urørt skov, og foreningen støtter, at der indføres helårsgræsning. DOF er imod egentlig skovrejsning på de lysåbne områder.

DOF støtter overordnet set de planlagte tiltag for naturgenopretning og biodiversitetsfremmende tiltag. DOF finder, at samtlige hydrologi-indsatser bør gennemføres, da de alle vil gavne fuglelivet, også selvom der genoprettes af hensyn til de kulturhistoriske forhold.

Danmarks Naturfredningsforening Helsingør (DN) foreslår, at det tydeliggøres, at projektbeskrivelsen ikke er i strid med *" Natura 2000-handleplan 2022–2027 for dele af Teglstrup Hegn og Hammermølle Skov*". DN har i høringssvaret

indsat et link til Helsingør Kommune og Miljøstyrelsens handleplan, som omhandler de privatejede arealer. DN finder at projektbeskrivelsen ikke i tilstrækkelig grad er i overensstemmelse med handleplanens hovedformål omkring bekæmpelse af invasive arter, ligesom DN bakker op om, at frivillige inddrages.

DN finder, at tiltag vedr. veteranisering af træer udføres i de ikke-hjemmehørende løvtræer, fx rød-eg, fremfor i gamle individer af de hjemmehørende arter af eg og bøg, da disse træer er skovens særkende.

DN støtter forslaget om at tilføre frø fra artsrige områder, men foreningen finder, at forsøgsarealer med afskrælning af græstørv bør øges væsentligt fra de foreslåede 0,5 ha. Det foreslås også, at der kan arbejdes med genudsætning af arter, som tidligere har haft en forekomst, fx moseperlemorsommerfugl ligesom anlæg af ådselpladser foreslås som et virkemiddel. DN foreslår, at fjernelse af førnelag prioriteres i områder, hvor der fældes rødgran. Tiltagene bør ifølge DN indgå i effekt-overvågning.

DN foreslår, at Naturstyrelsen går i dialog med Helsingør kommune for at forbedre vandkvalitet i vandområder samt, at Naturstyrelsen i projektbeskrivelsen prioriterer naturtyper i ringe og dårlig tilstand (surt overdrev og nedbrudte højmoser).

Danmarks Vilde Natur Nordsjælland (DVN) støtter planerne om genopretning af naturlig hydrologi, men er lidt uforstående over, at man vil bevare stemmeværkerne, og foreningen finder, at det er uklart, om styringen af vandet vil være med natur eller kultur som 1. prioritet.

HAEF påpeger, at forvaltningsplanen bør have fokus på muligheden for at efterleve fredningen af Hellebækgårds bestemmelser vedr. opretholdelse af udsigter og bevarelse af de lysåbne områder i Hellebæk Kohave. Der bør derfor indarbejdes formuleringer, der muliggør hugst/rydninger, så området ikke springer i skov. Foreningen tilbyder på frivillig basis, at forsætte samarbejdet med Naturstyrelsen om at holde udsigterne fri for opvækst. Foreningen bifalder, at der arbejdes med genopretning af de hydrologiske forhold, og at det sker i samarbejde med museumsmyndigheder, fx ved Gåsedam eller Store og Lille Mørkedam. Foreningen ønsker også de kulturhistoriske kanaler holdt lysåbne, mens de egentlige fortidsminder bør henligge i halvskygge.

Enkelte foreninger foreslår etablering af pladser til udlæg af ådsler til glæde for bl.a. rovfugle. Både synlige steder og mere skjult i skoven.

En borger udtrykker stor opbakning til etablering af Naturnationalpark Hellebæk, idet han finder, at projektet vil styrke biodiversiteten ved at skabe bedre forhold for sjældne arter, skabe et stort sammenhængende naturområde og fremme områdets robusthed overfor fremtidens udfordringer. Det fremhæves, at projektet understøtter en vild og selvforvaltende natur baseret på naturlige processer.

En direkte nabo ser meget positivt på projektet og ser frem til at opleve en rigere og mere mangfoldig natur i deres nærområde.

Et høringssvar påpeger, at der bør angives biodiversitetsfremmende tiltag i moserne Skidendam og Fandens Hul og herunder tilføjes på kort 12, da der ellers kan være manglende overensstemmelse til forvaltningsplanen, der angiver behov for rydning eller udtynding i disse områder. Vedr. forvaltningsplanen foreslås det i høringssvaret, at den årrække planen gælder for angives præcist, og at udviklingsmål beskrives mere levende og inspirerende.

I et høringssvar påpeges, at der er forekomster af den invasive pileurt, og at Naturstyrelsen har overladt bekæmpelsen til frivillige. Udryddelsen af denne meget invasive og skadelige plante burde være højeste prioritet for Naturstyrelsen og for en naturnationalpark, og at en sådan bekæmpelse allerede er en eksisterende forpligtelse.

1.1.4 Naturstyrelsens kommentar

Naturstyrelsen finder, at stemmeværker kan anvendes ved genopretning af den kulturhistoriske hydrologi, hvor der er velbevarede dæmninger, der regnes som beskyttede fortidsminder. Her vil stemmeværket dels illustrere det kulturhistoriske element og medvirke til, at Naturstyrelsen kan styre vandstanden ud fra en fastlagt kote, hvilket kan være nødvendigt for at hindre overløb, dæmningsbrud eller andre utilsigtede oversvømmelser, der kan skade fortidsminderne eller omgivelserne. Anlæggene har således både en funktion i forhold til kulturhistorie og natur og vil ikke blive anvendt til at sænke vandstanden.

Naturstyrelsen vil i forbindelse med anlæg af stemmeværker overholde gældende lovgivning, jf. bekendtgørelse nr. 1018 af 12. december 2002 om ålepas, ungfiskesluser samt afgitring i ferske vande. Af reglerne følger, at der ved stemmeværker i tiden 1. april til 31. oktober skal være anbragt ålepas.

Naturstyrelsen vil, som det fremgår af projektbeskrivelsen, følge retningslinjer og principper for forvaltning af urørt skov. Strukturfældninger er nødvendige for at skabe både rumlig og artsmæssig variation. Disse fældninger vil i naturnationalparkens etableringsfase være omfattende, og i lighed med indfasning af urørt skov vil ikke-hjemmehørende nåletræer og i et vist omfang europæisk hjemmehørende nåletræer (rødgran) og i særlige tilfælde løvtræer (primært rød-eg) blive taget ud af skoven og solgt. Det er hovedreglen, at det fældede træ fra hjemmehørende arter efterlades i skoven til naturligt henfald. Naturstyrelsen er enig i, at der er et behov for at formidle om baggrunden for disse indsatser, da Naturstyrelsen har erfaring for, at mange brugere af skovene finder dem voldsomme. I forbindelse med veteranisering finder Naturstyrelsen ikke, at rød-eg er velegnet, da der er tale om en nordamerikansk art (oversøisk), og styrelsen henviser til, at retningslinjerne for urørt skov følges. Ved veteranisering kan der som eksempel desuden være behov for at udføre det i træer tæt på de veterantræer, som er mulige levesteder for eremit for dels at udvide levestederne for arten og dels medvirke til at eremit-træerne lysstilles.

Der veteraniseres dog ikke i træer, som overvåges af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV) i forhold til forekomst af eremit, da de er potentielle levesteder for eremit.

Naturstyrelsen kan ikke gennemføre tiltag på arealer ejet af Helsingør Kommune, da det følger af naturbeskyttelseslovens § 61a, at naturnationalparker kun kan etableres på større statslige arealer. Hvis Helsingør Kommune selv henvender sig til styrelsen om et naturgenopretningsprojekt i mosen ved Nygaard Ridecenter vil Naturstyrelsen se positivt på, at det sker i sammenhæng med naturnationalparkens område. En egentlig inddragelse af mosen i naturnationalparken kan dog kun finde sted ved, at Naturstyrelsen køber arealet af Helsingør Kommune.

I forhold til overholdelse af den Natura-2000 handleplan "*Natura 2000-handleplan 2022–2027 for dele af Teglstrup Hegn og Hammermølle Skov*" som DN Helsingør henviser til, kan Naturstyrelsen oplyse, at denne plan omhandler de kommunale og de privatejede arealer og ikke naturnationalparkens område, som er statsejet. Naturstyrelsen finder, at der i projektbeskrivelsen er redegjort i tilstrækkelig grad for den gældende Natura 2000 plejeplan, som styrelsen har udarbejdet. Plejeplanen indeholder de plejeindsatser, som efter Naturstyrelsens vurdering er nødvendige for at leve op til målsætningerne for Natura 2000-området.

Naturstyrelsen er indstillet på at undersøge, om arealet med afskrælning af græstørv og såning af lokale urter kan øges til mellem 1 og 3 ha afhængig af de nuværende naturforhold og tilgængelighed af lokale frøkilder. På tilsvarende vis finder Naturstyrelsen, at det kan være relevant at fjerne førnelaget i delområder, hvor der fældes rødgran på et samlet areal mellem 1-3 ha afhængig af de nuværende natur- og terrænforhold og muligheden for at placere det afskrællede førnelag andetsteds. Formålet er at nulstille successionen, fjerne næringsstoffer og give mulighed for fremspiring fra områdernes naturlige frøbank. Projektbeskrivelsen opdateres i overensstemmelse hermed.

Naturstyrelsen er enig i at prioritere Natura 2000-naturtyper i ringe og dårlig tilstand som fx surt overdrev og nedbrudt højmose. Naturstyrelsen finder derfor, at områdets eneste sure overdrev (naturtype 6230) ved Pernille Sø bør indgå i det kvægafgræssede område ved, at det indre kvæghegn flyttes, så arealet på ca. 0,3 ha medtages i det kvægafgræssede område. Museum Nordsjælland tages med på råd i forhold til kulturhistorien. Naturtyperne nedbrudt højmose vil blive begunstiget af de planlagte hydrologitiltag i Teglstrup hegn.

Naturstyrelsen er tilsynsmyndighed vedr. fredningen af Hellebækgård og finder ligesom HAEF, at fredningen har stor betydning for forvaltningen af området. Naturstyrelsen vil derfor tydeliggøre dette ved, at fredningen i projektbeskrivelsen får sit eget underafsnit. Naturstyrelsen finder som tilsynsmyndighed, at det vil være muligt at forvalte naturnationalparken efter naturnære principper og den ønskede frie dynamik samtidig med, at fredningens beskri-

velse af opretholdelse af græsdominerede arealer (betegnet græsgange i fredningsteksten) kan overholdes. Afhængig af de græssende dyrs indvirkning på træopvæksten kan det vise sig nødvendigt at foretage en vis rydning af opvækst for at forhindre, at lysåbne græsområder overgår til egentlig skov i modstrid mod fredningens bestemmelser. I forvaltningsplanen tilføjes en formulering herom. Naturstyrelsen kvitterer for, at HAEF fortsat på frivillig basis vil forsætte samarbejdet med Naturstyrelsen om at holde de fredede udsigter fri for opvækst.

Som det allerede fremgår af projektbeskrivelsen, vil Naturstyrelsen i samarbejde med veterinærmyndighederne undersøge muligheder for anlæg af ådselpladser (kadaverpladser).

Naturstyrelsen er enig i, at der i projektbeskrivelsen bør angives biodiversitetsfremmende tiltag for moserne Skidendam og Fandens Hul i form af rydning eller udtynding af birkeopvækst på områder med hængesæk eller højmose og for at opnå overensstemmelse med forvaltningsplanen.

Naturstyrelsen gennemfører planens tiltag inden for 6 år, men styrelsen arbejder ikke med en egentlig gyldighedsperiode for forvaltningsplanen. Naturstyrelsen finder ikke grundlag for at ændre beskrivelsen af forvaltningsplanens udviklingsmål.

Japansk Pileurt er ikke omfattet af regler, der pålægger grundejere at foretage bekæmpelse. Det er alene Kæmpebjørneklo, som er omfattet af lovgivning om bekæmpelse. jf. Bekendtgørelse om bekæmpelse af kæmpebjørneklo (BEK nr 842 af 23/06/2017). Som det fremgår af projektbeskrivelsens afsnit 3.7.7. vil indsats for at bekæmpe udbredelsen af kæmpe-pileurt især i selve Hellebæk blive intensiveret i naturnationalparken. En del af bekæmpelsen af pileurt sker i samarbejde med lokale frivillige.

1.2 Overvågning og baseline

1.2.1 Generelt

Danmarks Idræt Forbund (DIF) angiver i deres høringssvar, at de er tilfredse med planer om udførelse af kvantitative samt kvalitative undersøgelser af borgernes brug af naturnationalparken. DIF fremhæver, at det ikke er nok kun at registrere antal besøgende i naturnationalparkerne, det er også vigtigt at få indblik i fordelingen af aktivitetstyper samt antal tilladelser eller afslag på organiserede aktiviteter.

Flere foreninger påpeger, at der er et behov for overvågning, så der kan vurderes konkret på de foreslåede tiltag vedrørende både friluftsliv og biodiversitet.

Foreningen Fri Natur sætter spørgsmålstegn ved, om der er udført en systematisk baseline kortlægning af den biologiske mangfoldighed inden projektet med urørt skov og naturnationalparker blev udrullet.

I høringssvar fra enkelte borgere samt Foreningen Fri Natur udtrykkes der mistillid til overvågningen, og en undren over, at der ikke etableres prøvefelter el. kontrolfelter uden for naturnationalparkerne til monitering og sammenligning mellem udviklingen i biodiversiteten. Desuden sættes der i høringssvaret, spørgsmålstegn omkring evalueringsprocessen for effekten af naturnationalparker. Det påpeges, at man bør afvente resultater fra Naturnationalpark Fussingø, før der etableres flere naturnationalparker.

Et høringssvar påpeger, at der er risiko for at de planlagte tiltag risikerer at skade biodiversiteten imod hensigterne samt, at der ikke foreligger en baseline monitering eller en VVM-undersøgelse til at vurdere effekterne ud fra. Det anføres også, at toneangivende forskere udtrykker skepsis overfor rewilding og at projektet bør revurderes med deltagelse af flere faggrupper ud over kun biologer.

1.2.2 Naturstyrelsens kommentar

I forbindelse med overvågning af friluftslivet, gennemføres såvel kvantitative som kvalitative undersøgelser af borgernes brug af naturnationalparkerne. Dette indebærer f.eks. opsætning af tællere til registrering af antal besøgende for at belyse benyttelsen af arealet. Udover tællerne registrerer Naturstyrelsen løbende alle ansøgninger om tilladelseskrævende aktiviteter, herunder om der meddeles afslag eller tilladelse. Overvågningen vil blive søgt tilrettelagt, så den kan give et billede af udviklingen af anvendelsen af arealerne før og efter etableringen af naturnationalparkerne. Graden af overvågning vil kunne variere mellem de enkelte naturnationalparker, men vil blive søgt tilrettelagt, så der samlet set opnås et billede af udviklingen i både naturnationalparker med intensiv og mindre intensiv benyttelse, højt og lavt hegn mv.

Naturstyrelsen har sammen med Aarhus Universitet og Københavns Universitet igangsat udviklingen af et overvågningsprogram for biodiversitet med det formål systematisk at indsamle reproducerbar, ensartede og langsigtede data for alle naturnationalparkerne.

I naturnationalparkerne arbejdes der med en langsigtet tilgang og på en stor geografisk skala. Derfor skal kortsigtede ændringer og lokale variationer ses i en bredere sammenhæng. For at kunne følge den overordnede udvikling i arter, levesteder, vegetationsstruktur, græsningsindikatorer m.m., foretages overvågningen løbende indenfor naturnationalparkerne i permanente prøvefelter. Første registrering vil dække den eksisterende natur, inden etableringen, og udgøre baselineregisteringen for hver naturnationalpark.

Kontrolfelter kan have en god funktion ift. formidling og demonstration, men de indgår ikke i det overvågningsprogram, som universiteterne har udarbejdet til naturnationalparkerne. Hovedparten af Naturstyrelses arealer forvaltes ikke som naturnationalparker og kan derfor bidrage som sammenligningsgrundlag.

Naturens udvikling og tilstand forventes også at blive fulgt via det eksisterende nationale overvågningsprogram for de habitatnaturtyper og arter i hver naturnationalpark, der indgår i NOVANA-programmet.

Hvert 4. - 6. år vil der blive udarbejdet en redegørelse for udviklingen i naturnationalparken, som vil være baseret på bl.a. oplysninger hidrørende fra den løbende overvågning, hvilket fremgår af lovbemærkningerne til lovforslag om etablering af naturnationalparker[3]. Redegørelsen vil blive drøftet med den lokale bestyrelse, inden den sendes til miljøministeren. Overvågningen er med til at sikre, at naturens langsomme og komplekse forandringer dokumenteres.

De biodiversitetsfremmende tiltag der igangsættes i forbindelse med etableringen af naturnationalparkerne, er udvalgt på baggrund af faglig rådgivning fra den nationale videnskabelige arbejdsgruppe[4]. Denne arbejdsgruppe yder en tværfaglig målrettet rådgivning, som Naturstyrelsen inddrager som videnskabeligt grundlag for retningslinjerne i etablering og forvaltning af naturnationalparkerne. Dette vidensgrundlag vil løbende blive suppleret med resultater fra evalueringer af etablerede naturnationalparker. Adskillige biotiske og abiotiske faktorer vil spille ind i, hvordan områderne i hver enkelt naturnationalpark udvikler sig efter etablering. Deraf kan resultater fra Naturnationalpark Fussingø ikke alene danne vidensgrundlag for, hvordan de biodiversitetsfremmende tiltag vil præge udviklingen af de naturlige processer i de øvrige naturnationalparker.

Som nævnt gennemføres der en baseline undersøgelse før etablering af hver naturnationalpark. Naturstyrelsen finder, at dele af projektet er omfattet af miljøvurderingsloven bilag 2. Styrelsen påtænker derfor, at ansøge Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV) om en screening med henblik på en screeningsafgørelse.

1.2.3 Lokalt

NKN foreslår, at der udføres samarbejdsprojekter vedr. monitering, som falder uden for det overvågningsprogram, som er standard i naturnationalparken, og som NKN finder er meget overordnet beskrevet.

NKN foreslår som et eksempel afholdelse af en bioblitz, som et samarbejde med nationalparken, der kan understøtte moniteringen og medvirke til formidling af områdets natur.

1.2.4 Naturstyrelsens kommentar

Naturstyrelsen finder, at afholdelse af en bioblitz vil være et relevant såkaldt "citizen science" projekt, hvor borgere fra både nær og fjern kan undersøge

[3] L229 om naturnationalparker fremsat 29. april 2021, vedtaget 3. juni 2021.

[4] Listen over medlemmer i den nationale videnskabelige arbejdsgruppe findes her https://naturstyrelsen.dk/vildere-natur/naturnationalparker/proces-og-organisering-af-arbejdet

naturen i området og i samarbejde med frivillige eksperter dokumentere artsrigdommen i naturnationalparken. En sådan bioblitz vil kunne understøtte det egentlige overvågningsprogram, som er udviklet sammen med Aarhus og Københavns Universitet.

I forvaltningsplanen tilføjes en beskrivelse af, at der afholdes citizenscience rettede events i form af bioblitz forud for etablering af nationalparken.

1.3 Den vilde fauna

1.3.1 Generelt

Danmarks Jægerforbund (DJF) anerkender, at hegningen af naturområder kan være et redskab til at styrke biodiversiteten gennem afgræsning. DJF er generelt imod høje hegn, der forhindrer vildtets frie bevægelighed. DJF er tilfredse med etablering af vildtpassager i det ydre hegn.

Flere høringssvar fra borgere påpeger, at de vilde græssere, herunder råvildt og andre hjorte ikke vil have fri bevægelighed gennem hegn, særligt vildthegn, og derved miste deres frie passage i områderne. Enkelte borgere påpeger også risikoen for, at dyr vil kunne sidde fast i hegnet.

Foreningen Fri Natur samt en borger påpeger det uhensigtsmæssige i, at fælde træer med maskiner i fuglenes yngleperiode, og at det ikke er i orden at fælde træer uden for den periode, hvor det er tilladt at fælde træer egnede til flagermus.

1.3.2 Naturstyrelsens kommentar

Formålet med naturnationalparkerne er hverken at fjerne eller fortrænge den naturlige vilde fauna, men i højere grad at understøtte dannelsen af flere levesteder samt bedre fourageringsmuligheder. Der er, som angivet i afsnit 1.1.2, tale om et genopretningsperspektiv bag etableringen af helårsgræsning, som i sammenhæng med urørt skov og naturlig hydrologi vil sikre de naturlige processer og udgøre den bedste tilnærmelse af de oprindelige, naturlige forhold i Danmark.

Naturstyrelsen inddrager aktivt hensynet til den eksisterende vilde fauna, i den forbindelse større pattedyr som hjortedyr m.v., og dets naturlige bevægelser i de pågældende områder, hvor der etableres naturnationalparker.

Fritlevende bestande af græssere, herunder rådyr, vil have mulighed for at passere ud og ind af høje hegn ved hjælp af vildtpassager i form af porte i hegnet og undergange i forbindelse med grøfter. Der tages aktivt hensyn til hensigtsmæssig placering af disse passager, der imødekommer den vilde faunas naturlige bevægelsesmønstre. Det høje hegn fastgøres ikke til jorden, og sammen med vildtpassager bliver hegnet semipermeabelt og tillader mindre pattedyr som ræve, grævling og rådyr at passere.

Naturstyrelsens politikker og retningslinjer for hensyn til naturen under træfældning, herunder fældning i dyrenes yngletid, vil fortsat gælde i naturnationalparken. Der vil således i naturnationalparken stadig blive taget hensyn, så der ikke risikeres skade på kendte forekomster af sjældne og truede arter og deres levesteder samt fortidsminder m.m. Fældning af oversøisk nåletræ og overgangen til mere lysåbne græsningsskove med hjemmehørende arter kommer til at foregå løbende over de næste 6 år, hvorfor dyrene vurderes kontinuerligt og også i fremtiden, at have gode muligheder for at finde ly og læ. Der henvises i øvrigt til Naturstyrelsens hjemmeside om *Når Naturstyrelsen fælder træer*[5] for nærmere information om Naturstyrelsens tiltag i forbindelse med træfældninger.

1.3.3 Lokalt

Dansk Ornitologisk Forening Nordsjælland (DOF) finder, at det bør præciseres i projektbeskrivelsens afsnit 2.6 at duehøgen fortsat yngler i området, og at det med fordel kunne nævnes at lærkefalk ynglede i området til 2019, samt at havørnen raster fast i området

Hellebæk Kohaves venner (HKV) finder, at det bør præciseres, hvordan sårbar fauna beskyttes i naturnationalparken fx duehøg, lærkefalk og andre fåtallige ynglefugle.

1.3.4 Naturstyrelsens kommentar

Naturstyrelsen finder at det er relevant at supplere projektbeskrivelsenmed oplysning om at duehøg fortsat yngler i området, og at et par havørne udviser territorial adfærd og fast raster i Hellebæk området samt at lærkefalken ynglede til 2019.

Naturstyrelsen bruger en kortbaseret database for truede arter i form af et såkaldt "pas på kort". Kortet anvendes til at beskytte de sårbare arter, bl.a. imod forstyrrelser og skovdrift i følsomme perioder. Herudover vurderer Naturstyrelsen, at de fire faunalommer også i et vist omfang vil medvirke til at beskytte sårbare arter. Som følge af etablering af naturnationalparken følger der dog ikke nye beskyttelsestiltag i forhold til beskyttelse af sårbare arter.

1.4 Ressourcer i naturnationalparken

1.4.1 Generelt

I et høringssvar fra DJF gives der udtryk for, at nedlagt hjortevildt fra naturnationalparker i forbindelse med reguleringer bør kunne udtages og benyttes til

[5] https://naturstyrelsen.dk/vildere-natur/planer-for-naturen/naar-naturstyrelsen-faelder-traeer-hensyn-til-natur-og-friluftsliv

konsum. Der følgende beskrivelse ønskes tilføjet i forvaltningsplanen; *"Nedlagt hjortevildt i naturnationalparkerne bør primært anvendes til konsum, mens enkelte regulerede dyr kan blive liggende af hensyn til biodiversiteten".*

1.4.2 Naturstyrelsens kommentar

Regulering af hjorte sker af hensyn til at styre bestandsstørrelsen (i fraværet af rovdyr) samt af hensyn til biodiversitet, dyrevelfærd eller i visse tilfælde friluftsliv. Raske dyr vil kunne anvendes til konsum.

1.4.3 Lokalt

En borger foreslår, at den lokale befolkning tilbydes køb af kødet fra de udtagne kvæg og hjorte for at opnå et lokalt engagement og stolthed over at være nabo til Naturnationalpark Hellebæk.

1.4.4 Naturstyrelsens kommentar

Regulering sker som udgangspunkt med et andet formål end at udtage til konsum. Ved bestandsregulering af krondyr vil raske dyr dog blive afsat til vildthandler mhp. konsum. Overskydende kvæg vil blive søgt afsat til levebrug i andre græsningsområder. De kan som udgangspunkt ikke anvendes til konsum.

1.5 Store planteædende pattedyr og dyrevelfærd

1.5.1 Generelt

Danmarks Jægerforbund angiver deres tilfredshed med, at beredskabsplan for dyrevelfærd i naturnationalparkerne er indtænkt i forvaltningsplanen fra starten.

Visse høringssvar fra borgere angiver en tydelig utilfredshed omkring udsætning af helårsgræssende dyr bag hegn, manglende tilskudsfodring i vintermånederne og mistillid til dyrenes velfærd. Et høringssvar påtaler direkte, at dyrevelfærdsloven ikke overholdes, hvis dyrene ikke støttefodres. I enkelte høringssvar udtrykkes der ligeledes en bekymring for, at der ikke er en beredskabsplan for dyr, der dør på arealerne samt, at der ikke er lovhjemmel til at lade døde dyr ligge i områderne. Her fremhæves det, at dette vil være uhensigtsmæssigt i drikkevandsfølsomme områder.

I et enkelt høringssvar fra en borger angives der, at indhegning af dyr på små arealer kan føre til stress, sult, sygdom og høj dødelighed blandt hjorte og kvæg.

1.5.2 Naturstyrelsens kommentar

Naturstyrelsen har stort fokus på, at de store planteædende pattedyr på statens arealer skal have det godt uanset om tilsynet foregår på individ- eller bestandsniveau. Derfor bliver der udarbejdet forvaltningsplaner og beredskabsplaner med fokus på dyrene for at sikre dyrenes velfærd. Som en del af bered-

skabsplanerne, vil det bl.a. være muligt at anvende støttefodring, hvis det vurderes nødvendigt. Det kan f.eks. være i perioder med hård frost og tykt snedække, længere perioder med tørke og lign. Forvaltnings- og beredskabsplanen vil ligeledes beskrive, hvordan eventuelle syge eller tilskadekomne dyr konstateres og håndteres, så de ikke udsættes for unødig lidelse.

Naturstyrelsen udfører grundige vurderinger af fødetilgængeligheden for dyrene i naturnationalparkerne året rundt. Den samlede græsningspåvirkning i et område vil afhænge af tætheden af store planteædere og sammensætning af dyrearter samt det konkrete områdes karakter. Græsningstrykket og valget af antal dyr er en lokalt forankret vurdering udført af den ansvarlige lokale enhed i Naturstyrelsen på baggrund af styrelsens egne erfaringer samt øvrig viden[6].

Vedrørende kadavere i naturnationalparken, så er det på nuværende tidspunkt ikke lovligt at efterlade døde husdyr på arealet, og dette vil Naturstyrelsen efterleve. Det er kun selvdøde vilde hjortedyr, som man må lade ligge på arealet. Naturstyrelsen vil i samarbejde med veterinærmyndighederne undersøge muligheder for anlæg af ådselpladser (kadaverpladser).

Evt. fremtidige anlæg af kadaverpladser vil blive anlagt således, at de ikke vil udgøre en risiko i drikkevandsfølsomme områder i overensstemmelse med gældende lovgivning.

1.5.3 Lokalt

Flere foreninger støtter udsætningen af krondyr, men ønsker samtidig en større diversitet af store græssere (fx heste). DOF finder, at der er modstrid mellem den generelle beskrivelse af, at en høj diversitet af store græssere er en vigtig faktor for økosystemer med høj biodiversitet og det aktuelle valg af alene at indføre krondyr og fortsætte afgræsningen med kvæg. Flere foreninger finder, at der tages for store hensyn til de kulturhistoriske elementer, og at det alene er baseret på et fåtal af episoder med skade på fortidsminder, som stammer fra en periode med et langt højere græsningstryk. Foreningerne finder, at det bør evalueres, om græsningen har den ønskede effekt og tillige en vurdering af dyrenes eventuelle påvirkning af de kulturhistoriske elementer.

Flere foreninger ønsker desuden en naturlig kønsfordeling i kvægflokken af hensyn til arternes sociale adfærd og dynamik.

Danmarks Vilde Natur (DVN) finder, at det er problematisk, at der kun er en tyr i kvægflokken periodevis, da det minder om kødproduktion, er uforeneligt med formålet for en naturnationalpark. Foreningen finder, at så langt det er muligt inden for dyrværnslovgivningen tillader det, skal kvægflokken betragtes som en del af biodiversiteten med ret til et eget liv på arealerne. Foreningen anbefaler, at tilsyn med dyrene foregår på bestandsniveau, og at Naturstyrel-

[6] Buttenschøn, R. M. (2024). *Helårsgræsning - vurdering af bæreevne*. Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet. IGN Rapport Nr. maj 2024

sen fjerner syge eller skadede dyr fremfor at behandle dem på arealet. Foreningen opfordrer til en proaktiv forvaltning efter bæreevnen og finder det positivt, at forvaltningen tillader en fluktuation i bestandsstørrelse.

Friluftsrådet finder, at det er Naturstyrelsens forpligtigelse at overholde dyrvelfærdslovgivning og henstiller til, at Naturstyrelsens medarbejdere får den fornødne uddannelse til at varetage dyrevelfærden i naturnationalparken.

Flere høringssvar finder, at arealet af Naturnationalpark Hellebæk er for lille og at området er for intensivt benyttet med mange brugere og et rigt friluftsliv, og dermed er uegnet til udsætning af krondyr. Af et høringssvar fremgår, at det kan medføre degenerering af krondyr og rådyr.

Friluftsrådet opfordrer til, at der placeres mange passager til mindre dyr i det ydre vildthegn.

Af flere høringssvar fremgår det, at der er risiko for overgræsning, og at en tæt bestand af kvæg og kronhjorte øger risikoen for ulykker med dødelig udgang for mennesker og dyr. I et høringssvar angives, at den nuværende afgræsning allerede har negative konsekvenser for faunaen, og at personaleudskiftning og reducerede bevillinger i Naturstyrelsen kan føre til dyremishandling.

Andre høringssvar peger på, at selve indhegningen af vilde dyr i sig selv er i modstrid med god dyrevelfærd, at søer i området kan være ligesom kviksand og medføre livsfare for krondyr og at myndighederne i andre Naturnationalparker har varetaget dyrevelfærd foruroligende dårligt. Evt. udlæg af ådsler er uhyggeligt og kan sprede sygdomme.

Af flere høringssvar fremgår det, at det er bekymrende, at dyrevelfærd i en naturnationalpark består i at indespærre dyr, der ellers færdes frit i naturen. Dertil kommer, at erfaringerne med at overlade ansvaret for indhegnede dyr i andre naturnationalparker til myndighederne har været stærkt foruroligende. Dyr er vantrivedes, og endog døde af sult og misrøgt. En borger er særlig bekymret for fodertilgangen til det helårsgræssende kvæg om vinteren og ønsker en redegørelse for beregningen af antal kvæg i Kohaven.

Af et høringssvar fremgår det, at rewilding og oprettelse af naturnationalparker i skovene i Helsingør Kommune er uønsket. Et andet høringssvar påpeger at de nuværende forhold er fine, og at samspillet mellem dyr og mennesker funger godt. Der bør derfor ikke ændres på hegn eller indsættes andre dyr.

Et høringssvar foreslår, at der opstartes et forsøg i Fælledparken i København med udsætning af får, geder og vildsvin og afvente resultaterne heraf. Et høringssvar betvivler endvidere, at Naturstyrelsen vil føre tilsyn i tilstrækkeligt omfang fx med dyr og ikke leve op til Dyrevelfærdslovens bestemmelser.

1.5.4 Naturstyrelsens kommentar

I marts 2022 blev Naturnationalpark Hellebæk politisk besluttet i folketinget. Ifølge den politiske aftale skal Naturnationalpark Hellebæk etableres med lavt

trådhegn omkring selve Hellebæk Kohave, hvor der fortsat skal være reproducerende kvæg, og at der etableres højt vildthegn til kronvildt om hele arealet.

Sammensætningen af arter afspejler således et kompromis mellem på den ene side ønsket om en dynamisk naturforvaltning og indførelse af store græssere og på den anden side beskyttelse af fortidsminderne. Det er Naturstyrelsens vurdering, at der er tale om en relevant afvejning, som er afspejlet i den politiske aftaletekst. Når de foreslåede naturgenopretningstiltag er gennemført, og naturnationalparken er i drift og effekten af de græssende dyr på områdets naturtyper og fortidsminder kendes, da kan det evt. komme på tale at overveje at justere sammensætningen af græssere.

I Hellebæk Kohave har der i en lang årrække været græssende kvæg og i de senere år som helårsgræsning med en reproducerende bestand af robuste kvægracer. Der har i en del af året været indsat 1-2 tyre i flokken. Afgræsningen er forløbet godt, og de besøgende i området er vant til at færdes sammen med dyrene, men særligt tyrene kan dog medføre en vis utryghed. Denne græsningspraksis fortsættes, og Naturstyrelsen finder, at forvaltningsplanens beskrivelse af fokus på dels flokkens alderssammensætning og evt. også forsøg med en varieret kønssammensætning imødekommer høringssvarene omkring kvægflokkens sammensætning. Naturnationalparken er på nuværende tidspunkt blot én ud af to nationalparker med en reproducerende kvægflok. Når der er valgt en model hvor der kun lejlighedsvis er indsat tyr i flokken, så er det også muligt proaktivt at regulere tilvæksten i bestanden.

Naturstyrelsen udarbejder forvaltningsplaner og beredskabsplaner med fokus på dyrene for at sikre dyrenes velfærd. Disse beredskabsplaner vil være mere uddybende og konkrete end det, der fremgår af udkastet til projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk. Som en del af beredskabsplanerne, vil det bl.a. være muligt at anvende støttefodring, hvis det vurderes nødvendigt. Det kan f.eks. være i perioder med hård frost og tykt snedække, længere perioder med tørke og lign.

Som det fremgår af forvaltningsplanen skal der føres et proaktivt tilsyn med dyrene i naturnationalparken. Naturstyrelsen søger om tilladelse til at tilse kvæget på bestandsniveau. Det er Fødevarestyrelsen som behandler ansøgningen, herunder fastlægger vilkår og retningslinjer for tilsynet. Tilsynene vil blive foretaget af uddannede dyrepassere, som har været igennem Naturstyrelsens kompetenceudviklingsforløb, hvilket også indebærer træning i huldvurdering hos langhårede racer.

Endelig er det hensigten, at dyrene skal leve så naturligt som muligt i de store naturområder med minimal menneskelig indblanding.

Der er ikke sager om dyremishandling eller lignende i naturnationalparker. Der er indviet én naturnationalpark, nemlig naturnationalpark Fussingø ved Randers (åbnet juni 2025). Den omtalte sag om dyremishandling, som invol-

verede Naturstyrelsen, omhandlede et areal på Mols, som ikke var en naturnationalpark, og hvor der var almindeligt individbaseret tilsyn. Sagen er tilbage fra 2021 og der har ikke været sådanne sager før og heller ikke siden.

Naturstyrelsen tager dyrenes velfærd meget alvorligt. Tilsynene vil blive foretaget af uddannet personale, der er dedikeret til opgaven, og har været igennem Naturstyrelsens kompetenceudviklingsforløb, hvilket indebærer en bred vifte af dyrevelfærdsrelaterede emner, herunder vurdering af føderessourcer, adfærd, huld samt praktisk træning i tilsyn, indfangning mv. Personalet med ansvar for dyrene er udstyret med passende hjælpemidler f.eks. termiske droner, termiske kikkerter og GPS-udstyr til at kunne lokalisere dyrene i forbindelse med tilsyn.

Som det fremgår af forvaltningsplanen vil antallet af krondyr løbende blive vurderet i forhold til områdets bæreevne. Opbygningen af bestanden vil foregå langsomt med udsætning af 25 individer i hver af de første to sæsoner. Det er Naturstyrelsens vurdering, at det indhegnede areal har en tilstrækkelig størrelse til, at krondyr kan trives i området. Dyrene der udsættes stammer fra Jægersborg Dyrehave, og de er således vænnet til mennesker. Naturstyrelsen vil præcisere formuleringen i projektbeskrivelsen om udsætningshegn og at udsætningshegnet forventes, at have en størrelse på ca. 5-10 ha samt, at udsætningshegnet forventes at blive opretholdt i de to sæsoner, hvor der udsættes krondyr. Den endelige placering af udsætningshegnet vil blive fastlagt i forbindelse med datailplanlægningen. Forvaltningsplanens af snit 4.3 opdateres med en beskrivelse af udsætningshegnet. Der udlægges fire faunalommer til krondyrene, hvor de kan søge ro og områdets størrelse betyder, at de kan undvige mennesker, hvis de ønsker dette.

Skulle enkelte individer få en opsøgende adfærd overfor mennesker eller have anden problemadfærd, vil de blive fjernet. Det samme gælder kreaturerne.

Som det fremgår af projektbeskrivelsens afsnit 3.2.1 vil den nuværende fritlevende bestand af rådyr, som hidtil kunne bevæge sig frit i området, og vil kunne passere ud og ind af det ydre hegn ved en række vildtpassager i form af porte i hegnet og undergange i forbindelse med grøfter.

Hvorvidt der bør udføres forsøg med afgræsning på arealer i Københavns Kommune er ikke op til Naturstyrelsen at bestemme.

2. Geografisk afgrænsning og hegnslinje

2.1 Hegn

2.1.1 Generelt

Flere lokale borgere gør indsigelse imod Naturnationalpark Hellebæk og hegn omkring Hellebæk Kohave/ Hammermølle skov i Teglstrup Hegn. Indsigelserne er begrundet i modstanden mod indhegning, begrænsning af den vilde faunas spredningsmuligheder og adgangen til området.

Enkelte høringssvar fra borgere udtrykker direkte modstand overfor indhegnede naturområder.

I et høringssvar fra en borger påpeges det, at hegning i dette omfang vil kræve en landzonetilladelse.

2.1.2 Naturstyrelsens kommentar

Det er en generel forudsætning for etablering af helårsgræsning i naturnationalparkerne at området indhegnes, da dyrene ellers kan vandre ud af området, hvorved de ønskede effekter fra dyrenes afgræsning ikke kan opnås. Der findes kun sporadisk kronvildt i området, hvorfor den ønskede græsningseffekt ikke kan opnås uden hegn og udsætning af krondyr. Det fremgår af naturbeskyttelsesloven § 61a stk. 4[7], at Miljøministeren kan tillade, at en naturnationalpark eller et område heri helt eller delvis indhegnes med henblik på helårsgræsning. Offentlighedens adgang til og fra naturnationalparken må dog ikke forhindres eller vanskeliggøres unødigt. Vildtets frie bevægelighed skal endvidere opretholdes i det videst mulige omfang.

Af bemærkningerne til lov om naturnationalparker fremgår, at udsætning af dyr under hegn i naturnationalparkerne dog kan medføre, at den frie bevægelighed begrænses for vildtlevende dyr af samme art eller størrelse som de udsatte dyr, hvilket ikke vil være i strid med den foreslåede betingelse om opretholdelse af vildtets frie bevægelighed i det videst mulige omfang. Der henvises til afsnit 1.3.2 i høringsnotatet for nærmere beskrivelse af Naturstyrelsens tiltag herom.

Naturstyrelsen ansøger, som en grundlæggende del af etableringsfasen for alle naturnationalparker, om de nødvendige tilladelser iht. planloven.

2.1.3 Lokalt

Helsingør Kommune finder, at der er foretaget en saglig afvejning i forhold til landskab, naboer og målet om at opnå et stort sammenhængende areal. Kommunen anbefaler dog dialog med berørte beboere i Hellebæk om den præcise hegnsføring.

DIF angiver, at de er kritiske overfor fastholdelse af det indre hegn (Kohaven), og ønsker, at man kun har et ydre hegn i naturnationalparken, da det indre hegn udgør en barriere for færdslen rundt i naturnationalparkområdet.

Dansk Orienterings-Forbund så i princippet helst, at man nøjedes med ét ydre hegn, da ethvert hegn i princippet er en forhindring for orienteringsaktivitet, medmindre man kan og må passere hegnet. Forbundet anerkender hensynet om at beskytte kulturminder, og derfor bevare det indre kvæghegn omkring Hellebæk Kohave.

[7] L229 om naturnationalparker fremsat 29. april 2021, vedtaget 3. juni 2021.

Hellebæk-Aalsgaard Egnshistoriske Forening (HAEF) finder overordnet set, at den foreslåede hegnslinje for det ydre vildthegn er ok, jf. dog nedenstående bemærkning vedr. Bondedam.

Hellebæk Kohaves venner (HKV) foretrækker et lavt ydre hegn, så kvæg og heste kan afgræsse hele arealet og således at hjortedyr selv kan indvandre fra lokale bestande.

Flere foreninger ønsker, at den indre hegning fjernes eller arealet udvides, så kvægets afgræsning foregår på et så stort areal som muligt. En forening finder, at der tages for store hensyn til de kulturhistoriske elementer, og at de få eksempler med uønsket påvirkning af fortidsminder fra kvæg stammer fra et andet græsningsregime med langt flere græssende dyr, og at det forsøgsvis bør undersøges om der ved det nuværende græsningstryk reelt er et problem. Som alternativ til at fastholde det indre kvæghegn foreslås fx, at man i stedet kunne beskytte fortidsminderne ved frahegning af disse.

Andre foreninger finder, at forslaget til det ydre vildthegn er et godt kompromis, som varetager hensyn til naboer og landskab, samt at der er positivt at hegnet forsynes med mange indgange.

Flere høringssvar finder, at området er uegnet som naturnationalpark, da området er for lille, og ikke lever op til de arealanbefalinger, som oprindeligt blev udmeldt for naturnationalparker. DN så gerne, at arealet havde været større og foreslår konkret udvidelse med lavbundsarealer, der evt. udtages som led i den grønne trepart på vestsiden af Skindersøvej. DN foreslår, at erstatte det ydre vildthegn på sydsiden af Kobberdam med en flydespærre.

Bøssemagergade Vejlaug roser Naturstyrelsens proces for inddragelse af naboerne i den østlige del af Bøssemagergade og herunder, at der er taget landskabelige hensyn til området ved Kobberdammen, hvor udsigten over søen fra Bøssemagergade og Gl. Hellebækvej bevares intakt. Det fremføres, at der på sydsiden af søen bør tages hensyn til skovdiger, broer mv, og at der bør tages hensyn til oplevelsen omkring Kobberdam, der oplyses at være blandt de mest benyttede til rekreative formål. Vejlauget foreslår, at der i projektbeskrivelsens afsnit 3.3 tilføjes en mere detaljeret beskrivelse af hegnets udformning (maskestørrelse), svarende til det som Naturstyrelsen fremviste ved nabobesigtigelser.

Flere beboere op til naturnationalparken finder, at hegnet er et meget stort indgreb i området, og at der ved fastlæggelse af naturnationalparkens grænse og placering af det ydre hegn, har været for stor fokus på at øge arealet bag hegn, uden at tage tilstrækkeligt hensyn til naboer, idet hegnet nogle steder placeres 3 m fra skel og desuden tæt på stier.

Flere borgere er modstandere af naturnationalparken, da et ydre vildthegn vil skæmme landskabet og medføre en uønsket opdeling samt at adgangsforholdene til naturen angives at blive kraftigt begrænset for lokalbefolkningen med

dertil reduceret livskvalitet til følge. Det anføres også, at hegn vil modvirke ønsket mål om at styrke friluftslivet og naturturisme. Adgangsforhold for lokalbefolkning ønskes kraftigt forbedret, hvis projektet skal gennemføres.

Afgrænsningen ved Bondedammen

AB Hammergården har en indvending mod afgrænsningen af Naturnationalparken mod Bøssemagergade. Foreningen finder, at den foreslåede flydespærre ikke er tilstrækkeligt beskrevet, og at den alternative løsning i form af et vildthegn til 1,6 m, ingen positiv visuel eller oplevelsesmæssig forskel gør i forhold til en hegnshøjde på 2,0 m. Det er efter foreningens opfattelse i strid med formålet med fredningen af Hellebækgård, at foretage nogen form for afspærring langs vejdæmningen forbi Bondedammen ved Turbinehuset. Foreningen finder, at Bondedammen bør hegnes fra i forhold til Naturnationalparken, og at dette kun vil have marginal betydning for biodiversitetsmålene. Såfremt hegnslinjens forløb fastholdes langs Bøssemagergade påpeges, at der bør være en stilåge i den østlige side af dæmningen ved Turbinehuset.

Friluftsrådet Nordsjælland opfordrer Naturstyrelsen til, at revurdere linjeføringen med det høje hegn i og omkring Bondedammen.

Hellebæk-Aalsgaard Egnshistoriske Forening er af den opfattelse, at Bondedam ikke skal være med i naturnationalparken. Foreningen ser gerne, at hegnet trækkes syd om Bondedam, som det sker ved Kobberdam. Lader det sig ikke gøre, må hegnet ifølge foreningen i det mindste gå bagom klinten ved Bøssemagergade 72 for derefter at gå over i en flydespærre ligesom der bør være en udsigt fra Hellebækvej over Bondedam, der ikke påvirkes af hegn.

Museum Nordsjælland finder, at hegnslinjen ved Bøssemagergade 78 bør forløbe længere mod vest, da hegnet er placeret på et ældre vejforløb, der ikke tidligere har været registreret, og som fører ned til et område med lergrave. Musset finder desuden, at hegnet planlægges, så det løber langs med Hellebækvejs vestlige side Ved passagen mellem Bondedam og Kobberdam for at skåne den oprindelige vejføring/dæmning.

Bøssemagergades Vejlaug finder, at indhegning af Bondedammen giver stor lokal modstand, og kun bidrager med et relativt stort vandareal til Naturnationalparken, som ikke er tilgængeligt for krondyrene. Vejlauget opfordrer til, at det genovervejes, om indhegningen af Bondedammen blot bidrager til arealoversigten, og om stridspunktet kan undgås ved at føre hegnet syd om Bondedammen. Naturstyrelsen opfordres, til at arbejde for at Naturnationalparken på sigt kan udvides til arealer til Teglstrup Hegns sydlige del, syd for Esrumvej Syd samt inddrage Helsingør Kommunes tilgrænsende arealer, hvorved arealet kommer tættere på 1000 ha, som har været en rettesnor i den politiske proces. Det påpeges også, at der bør være en stilåge i den østlige side af dæmningen ved Turbinehuset, hvis hegnets placering nord om Bondedam fastholdes.

Tre borgere, som er direkte naboer ved Hellebækvej i Hellebæk til et område nord for Bondedammen anmoder Naturstyrelsen genoverveje placeringen af hegnet i området omkring Bondedammen. Det ønskes, at hegnet skal føres syd om Bondedammen, og det anføres at kun 13 ha af de 30 ha, som derved udgår af hegningen reelt er egnede til kronhjorte. Borgerne anfører, at passagen ud for Hellebækvej 135-137 i praksis ikke vil blive anvendt af krondyrene, da det er en passage, der kun er få meter bred, lige op og ned af beboede grunde, og med en del mennesker i nærheden. Det anføres, at der herved helt uden effekt indhegnes et skovområde og alene for at Naturnationalparken arealmæssigt bliver så stor som muligt. Det anføres, at de direkte naboer til området derved bliver hegnet inde, og at den frie og direkte adgang til skoven mistes. Det anføres endvidere, at der i den smalle passage vil kunne opstå potentielt livsfarlige situationer, når mennesker og krondyr skal passere hinanden. En nabo efterspørger desuden en forklaring på, hvorfor der ikke kan anvendes en løsning med blindt hegn ud i søen og flydespærre ved Hellebækvej svarende til den foreslåede løsning ud for Turbinehuset. En direkte nabo finder, at Naturnationalpark Hellebæk ligger i et Natura 2000-område og rummer enestående kulturhistoriske værdier og at opsætning af et højt vildthegn og etablering af nye spor vil skade både natur- og kulturværdierne samt at parkens samlede areal (690 ha) ligger markant under de 1.000 ha, som Naturstyrelsen selv anbefaler som minimumsstørrelse for naturnationalparker.

En direkte nabo ved Bøssemagergade finder, at der ikke er angivet en begrundelse for, hvorfor hegnslinjen går nord om Bondedammen, men syd om Kobberdammen. I høringssvaret nævnes, at Bondedammen er fremhævet i fredningen af Hellebækgård, mens Kobberdammen ikke er nævnt særskilt og "blot" indgår som en del af vandsystemet i Hellebæk. Det påpeges endvidere, at udsigten fra den nordlige ende fra Bøssemagergade ud over bondedammen, er særskilt fredet. Naboen finder det derfor paradoksalt, at bondedammen omkranses, men at Kobberdammen ikke gør. Det påpeges desuden, at den foreslåede flydespærre i Bondedammen ikke er angivet på kortet. Det foreslås i stedet, at hegnet forløber langs jernbanen da det er en naturlig adskillelse i natur- og kulturlandskabet, og vil betyde et større samlet areal for NNP Hellebæk og reducere antallet af husejere, der vil opleve 2 meter højt hegn umiddelbart op ad sine boliger.

En borger finder, at en flydespærring i Bondedam ud for Turbinehuset vil være skæmmende og foretrækker et lavt hegn ved vejdæmningen samt at samtænke hegningen med en løsning, der forbedrer færdslen for fodgængere over slusedæmningen. Alternativt opfordres der til, at hegningen forlægges til en placering vest for Bondedammen, idet konflikten med det meget benyttede stiområde rundt om Bondedammen herved undgås.

En borger oplyser, at flere uvildige ejendomsmæglere har påpeget, at de omkringliggende ejendomme vil miste værdi som følge af opsætningen af et 2 me-

ter højt hegn samt den begrænsede adgang til skoven, og at det ikke er beskrevet hvordan spørgsmålet om eventuel erstatning til de berørte grundejere håndteres.

En borger angiver, at det 2 meter høje ydre hegn ikke er muligt at etablere uden, at det skader de unikke historiske kulturværdier i Hammermølle området, og det tilhørende "bagland". Uanset hvor man placerer hegnet, er det et "fremmedelement". Forslaget om at sætte flydespærre i Bondedammen eller sætte højt hegn i vandkanten illustrerer ifølge høringssvaret, hvor meningsløst det er.

To borgere ønsker sikkerhed for, at løsningen er en flydespærre foran Turbinehuset, da det af kortet i projektbeskrivelsen kan se ud som om der opsættes et fast hegn.

Flere borgere indstiller til, at planen for hegnet justeres, så det følger det nuværende lave hegn i Kohaven syd og vest om Bondedammen, da der kan opstå farlige situationer i mødet mellem krondyr og mennesker i den smalle passage til skovområdet mellem Bondedammen og Bøssemagergade.

Hegnslinjen ved Ålsgårde

En større gruppe borgere ønsker, at hegnslinjen mod Ålsgårde flyttes fra den foreslåede placering mellem cykelsti og skoven til en placering langs skovvejen Yderledsvej, så det flugter med det lave indre kreaturhegn i skoven. Begrundelsen for dette, er at bevare et område op til Ålsgårde som en menneskelomme (modsat faunalommer), der friholdes fra store græssende dyr og til gavn for børnehaver, institutioner, skoler, spejdere, og alle andre skovbrugere. Af høringssvarene fremgår også, at det gamle skovbryn, som grænser op til Ålsgårde derved ikke skæmmes af højt hegn, servicespor, beskæring, rydning, osv. Borgerne finder, at flytningen vil tage respektfuldt hensyn til beboere i Ålsgårde og imødekomme et stort ønske om en fri, umiddelbar adgang til skoven frem for at opnå det størst mulige hegnede areal. I enkelte af høringssvarene vedr. området op til Ålsgårde fremhæves også børns leg og brug af området og risikoen for at nærliggende huse vil opleve støj fra de to foreslåede låger. Et høringssvar omhandler problemstillingen om hegnslinjen tæt på Ålsgårde set fra børns synsvinkel og særligt børns brug af området og børns særlige behov for at kunne bruge naturen via små stier og ikke via enkelte låger planlagt af voksne.

Hegnslinjen ved Nygaard

Af et høringssvar fremgår det, at udvidelsen af Kohaven ved Nygaard ikke ønskes, da det fører til at den nuværende ridesti forlægges til kanten af naturnationalparkens område udvendig på det ydre vildthegn. Der kommer ridestien tæt på en privat ejendom og medfører gener i form af uønsket indblik, støj og øget færdsel fra ryttere, gående og knallerter tæt på skel. Det anføres, at dette strider imod naboretlige hensyn, generer privatlivet og udgør et potentielt indgreb i ejendomsretten, jf grundlovens § 73. Det anføres også, at rydning af

hegnslinjen på stedet kan påvirke beskyttede dyrearter (bilag IV arter), idet området er levested for flagermus, der anvender området som yngle- og fødesøgningsområde. Af høringssvaret fremgår det, at det ikke er proportionalt, at imødekomme rytternes ønske om at kunne ride uden for hegnet, når det kunne løses ved skiltning, dialog eller ved helt at undlade udvidelsen af det nuværende kvæggræssede område. Det anføres desuden, at område kunne reserveres til krondyrene afgræsning.

Hvis Naturstyrelsen fastholder ridestiens forløb ved ejendommen, henstilles der til, at der bør etableres en afskærmende beplantning for at mindske indblik og reducere forstyrrelser.

Øvrige bemærkninger om hegn

Helsingør Kommune finder, at der ved placeringen af hegnet i skovbrynet mod Esrumvej skal tages særlige hensyn til dels store markante bøgetræer og et stendige, da træerne er levested for flagermus og diget for markfirben.

Museum Nordsjælland mener, at det er væsentligt, at justere forslaget til linjeføring af det ydre hegn på tre strækninger, hvor det er i direkte i konflikt med bevaringen af fortidsminder:

1. Hellebækvej – bro/passagen mellem Bonde- og Kobberdam: hegnet føres uden om et ældre vejforløb og diger.
2. Kobberdam syd: hegnet føres syd om Kobberdammen.
3. Hegnet føres uden om dæmning og kanaler ved Bøssemagergade 78

Herudover peger museet på 6 andre lokaliteter, hvor der er sammenfald mellem placering af hegn og fortidsminder, og hvor museet foreslår konkrete justeringer.

Flere høringssvar peger på, at der kan opstå farlige situationer, som følge af, at hegnets placering giver mulighed for krondyr tæt på veje, stier og bebyggelse. Strømførende kvæghegn kan endvidere være farlige for børn, kæledyr og vandrere.

Flere borgere er modstandere af, at området hegnes ind, da det vil forhindre den vilde fauna i frit at udnytte landskabet, og at rådyr, krondyr samt andre dyr frit kan vandre ind og ud af området. Af et høringssvar foreslås at hegnet er åbent på de nederste 60-70 cm, så mindre dyr kan passere under og herunder, at mennesker kan rulle under hegnet, hvilket vil forbedre adgangen.

Flere borgere er modstandere af indhegning og finder, at et to meter højt hegn om hele området vil virke ødelæggende for borgernes udnyttelse af de rekreative muligheder, og at området ifølge eksperters udmelding er for lille samt, at området bruges af så mange borgere til forskellige rekreative formål, at det ikke egner sig til, at spærre et stort antal vilde kronhjorte inde bag et hegn.

Flere borgere mener bl.a. at et op til to meters højde vildthegn vil have en betydelig negativ indvirkning på oplevelsen af naturen, både visuelt og rekreativt og skabe barrierer, hvor adgang og udsyn begrænses, og hvor både beboere og

besøgende får en oplevelse af at stå udenfor i stedet for at være en del af naturen. Det angives også, at sammenhængen til det kulturhistoriske landskab brydes.

To borgere finder, at flere af de planlagte hegn i naturnationalparken og særligt Teglstrup Hegn vil skabe betydelige problemer for både adgang og sikkerhed. Hegnet mellem Bondedammen og Bøssemagergade risikerer at skade begravet kulturarv og skabe smalle passager, der kan være farlige for både mennesker og kronhjorte. Det foreslås, at hegnet i stedet placeres syd for søen. Desuden vil fem låger på strækningen mellem Bøssemagergade og Gl. Hellebækvej besværliggøre daglig færdsel for pendlere og cyklister. Hegn langs veje som Esrumvej og Skindersøvej vil forringe naturoplevelsen, og generelt vil de mange hegn og låger i området være til gene for lokale beboere og friluftsbrugere.

Det angives i et høringssvar, at områdets naturværdier allerede er velbeskyttede som bl.a. et Natura 2000-område, og der ikke er fagligt enighed om at hegn er nødvendige for at fremme biodiversiteten.

En borger ønsker ikke vildthegnet, og det bør placeres længere inde i skoven, så der findes en bufferzone mod de omliggende byer. Flere borgere fremhæver, at hegnet vil skæmme oplevelsen af landskabet fra de omliggende veje Skindersøvej og Esrumvej. Der ønskes fri adgang til skoven for gående og cyklister.

En borger mener, at det ydre vildthegn er uacceptabelt, men at man kan basere naturnationalparken på det område bag det indre lave vildthegn, som allerede findes i dag.

En borger finder, at man bør afvente erfaringer fra Naturnationalpark Gribskov, før nye projekter igangsættes.

2.1.4 Naturstyrelsens kommentar

Valget af og fordelingen af hegnstyper følger den politiske aftale fra marts 2022. Ifølge denne aftale skal Naturnationalpark Hellebæk etableres med lavt trådhegn omkring selve Hellebæk Kohave, hvor der fortsat skal være reproducerende kvæg, og at der etableres højt vildthegn til kronvildt om hele arealet.

Afgræsningen af Hellebæk Kohave med kvæg bag et lavt strømførende trådhegn har foregået i lang tid, og efter Naturstyrelsens vurdering har det været uproblematisk. Naturstyrelsen har ikke kendskab til, at den strømførende tråd har givet anledning til farlige situationer.

Som tidligere nævnt kan det evt. senere komme på tale at overveje at justere sammensætningen af græssere og hegnslinjer, når erfaringerne fra Naturnationalparken er kendt.

Forud for den hegnslinje, der er en del af høringsmaterialet, har der været foreslået en hegnslinje ved jernbanen. Naturstyrelsen har i samråd med besty-

relsen for naturnationalparken vurderet, at dette forslag ikke er muligt at realisere pga. de mange private ejendomme, der findes mellem jernbanen og Bøssemagergade/Gl. hellebækvej. Naturnationalparker kan kun oprettes på statens ejendom og disse private ville derfor skulle hegnes fra, hvorved forslaget i praksis kunne medføre flere hegn, ligesom det ville skabe et indesnøret område nord for Hellebæk med en flaskehalspassage mod øst. Naturstyrelsen er endvidere ansvarlig for tilsynet med de udsatte dyr og dette tilsyn ville ikke kunne gennemføres på de private ejendomme, ligesom enkelte af disse ejendomme har en sådan størrelse, at grundejeren lovligt ville kunne jage krondyrene på egen grund.

I processen omkring fastlæggelse af forslaget til hegnslinje har det været intentionen at opnå en græsningseffekt fra krondyrene på så stort et areal som muligt. En række andre hensyn har dog betydet, at det hegnede areal er ca. 11 ha mindre end Naturnationalparkens samlede areal på 690 ha. Forslaget om hegnslinjens placering langs skel overholder hegnslovens[8] bestemmelser om placering af egne hegn. Der er desuden taget hensyn til landskabelige forhold, trafikale forhold, kulturhistorien, naboer, friluftsliv m.v.

Det er Naturstyrelsen vurdering, at det store antal låger (ca. 40), som placeres i hegnet ved stier og veje vil sikre, at der fortsat er god adgang til naturnationalparkens område og dermed sikrer såvel lokalbefolkningens mulighed for at benytte området som hidtil såvel som turister og andre brugere. Lågerne placering er sket i samråd med den lokale bestyrelse, så styrelsen finder, at lågernes placering er sket ved inddragelse af lokale erfaringer.

Som følge af projektet ændres der ikke på adgangsforholdene i naturnationalparkens område.

Som det fremgår af projektbeskrivelsens afsnit 3.2.1 vil den nuværende fritlevende bestand af rådyr, som hidtil kunne bevæge sig frit i området, og vil kunne passere ud og ind af det ydre hegn ved en række vildtpassager i form af porte i hegnet og undergange i forbindelse med grøfter.

Naturstyrelsen er enig i, at beskrivelsen af hegnets beskaffenhed kan gøres mere præcis og oplysninger om den forventede maskestørrelse mv. vil blive tilføjet i projektbeskrivelsen.

Naturstyrelsen er ikke enig i, at opsætning af det ydre vildthegn på styrelsens ejendom og flere meter fra skel negativt kan påvirke ejendomsværdien af tilstødende ejendomme. Styrelsen finder derfor ikke, at der er grundlag for udbetaling af erstatning til naboer. Naturstyrelsen kan omvendt ikke sige noget om, hvorvidt nærheden til naturnationalparken vil forøge naboejendommenes værdi.

[8] Hegnsloven (LBK nr 1040 af 10/07/2023)

Hegnslinjen ved Bondedammen

Der er indkommet flere høringssvar, som omhandler hegnslinjens forløb ved Bondedammen og flere høringssvar fra foreninger, naboer og borgere foreslår, at hegnslinjen føres syd om søen.

For at understøtte valg af linjeføring for det ydre vildthegn har Naturstyrelsen udarbejdet en supplerende landskabsanalyse af tre scenarier for hegnets forløb ved Bondedammen.

Scenarier omfattet af landskabsvurdering:

a) Hegn nord om Bondedam (hovedforslaget, som er sendt i høring)
b) Flydespærre
c) Hegnslinjen føres syd om Bondedammen

Analysen[9] viser, at linjeføring (C) syd om søen, hvor hegnet vil blive placeret langs Bondedamsvej og Roevej har den laveste påvirkning af parametrene: landskabsværdi, naboer/boliger, kulturmiljø, udsigter og visuel værdi samt sårbare punkter. Der er ingen forskel i påvirkning af den rekreative oplevelse mellem de tre scenarier.

Det fremhæves i analysen, at Bondedammen og udsigten, der åbner sig over søen, særligt når man kommer ad Bøssemagergade fra nord, er en særlig oplevelse i området. Udsigten er medvirkende til at det samlede kulturmiljø omkring Hammermøllen opleves intakt. Udsigten angives som en af områdets primære oplevelsesværdier. Hegnet og flydespærre vil være et nyt element, der fanger øjet frem for den åbne og uhindrede udsigt over søen.

En visualisering af vildthegnets forløb ud i søen svarende til det forslag, der er sendt i høring (hovedforslaget) viser, at vildthegnet tilfører området et mere teknisk element, der visuelt forstyrrer områdets primære kvaliteter i det lange kig over søen, det markant skrånende terræn i samspil med træerne og stiens snoede, naturlige forløb ind i skoven. Området får et delvist lukket udtryk, der resulterer i oplevelsen af at være udenfor hegnet og indenfor hegnet. Således bliver landskabet opdelt både visuelt og oplevelsesmæssigt i et "inde og ude". Hegnet tillader dog fortsat åbne kig over søen og ind i skoven. Hegnet vil herfra blive set af mange, der færdes på Bøssemagergade.

I scenariet (B), hvor der udlægges en flydespærre, viser analysen, at det store landskabsrum med Bondedammen vil blive påvirket af, at der placeres et nyt element på tværs af søen. Flydespærren vil kunne ses fra Bøssemagergade, og den vil også stedvis påvirke oplevelsen af sørummet. Særligt vil de to steder, hvor hegnet trapper af ned i søen og forbindes til flydespærren tilføre de nære områder et teknisk præg i skoven. Flydespærren vil kunne ses som et linjeformet element på tværs af søen, der vil præge oplevelsen af søen og udsigten fra

[9] Landskabsvurdering af vildthegn ved Bondedammen i NNP Hellebæk er udarbejdet i 2025 i et samarbejde mellem Naturstyrelsen og Planværkstedet ApS.

Bøssemagergade. Bondedammen som kulturhistorisk element og udsigten, der åbner sig over søen, når man kommer ad Bøssemagergade fra nord, er en særlig oplevelse. Det vurderes, at flydespærren både vil forstyrre udsigten over Bondedammen og påvirke kulturmiljøet, så det opleves mindre intakt og uforstyrret.

En visualisering viser at flydespærren opleves markant, særligt tæt på men også på afstand, og den tilfører søen og landskabsrummet en lige, skarp optrukken linje på tværs af søen, som bryder med områdets naturnære, "bløde" udtryk. Linjen tilfører et teknisk element, der dog opleves på afstand set fra Bøssemagergade, men som stedvis vil opleves tæt på inde i området. Flydespærren er et element, der delvis fanger øjet, og som kan tage fokus fra områdets primære kvaliteter i det lange, åbne kig over søen. Yderligere bryder flydespærrens linje den uforstyrrede søflade. Flydespærren vil herfra blive set af mange, der færdes på Bøssemagergade.

Landskabsanalysen af det scenarie C, hvor hegnet føres syd om søen, viser at skovområdet opleves i store træk uændret omkring landskabsrummet med Bondedammen. Skovrummene omkring skovvejene vil blive lettere forstyrret af hegnet, der følger vejene. Hegnet vil dog følge vejen og underlægge sig vejene som det stærkeste landskabselement.

Skoven vil lukke sig om hegnet, når der er løv på træerne og underskov, men vil være mere synligt i vinterperioden. Udsigterne over Bondedammen vil i dette scenarie være friholdt både fra Bøssemagergade og inde i området ligesom samspil til kulturmiljøet fortsat vil kunne opretholdes intakt i Scenarie C.

Det nævnes dog, at der bør være opmærksomhed på, at Roevej ikke opleves som en korridor mellem to hegn.

Scenarie	Reduktion i hegnede areal (ha)	Hegnet areal (ha)	Hegnets længde (m)	NNP Areal (ha)
A	0	679	Neutral	690 ha
B	7	672	510 m flydespærre	Ca. 687 ha
C	31	648	Ca. 750 m længere	Ca. 673 ha

Placeres hegnet ikke som angivet i projektbeskrivelsen og i stedet syd for Bondedammen langs Bondedamsvej og Roevej vil et samlet område på ca. 31 ha, hvoraf skovnaturtyper udgør ca. 19 ha udgå. Resten udgøres af søen Bondedammen. Hegnslinjens længde vil blive øget med ca. 750 m ved passagen syd om Bondedammen, og således vil udgøre ca. 14,75 km.

Den smalle passage mellem ejendommene ved Hellebækvej og Bondedammen samt mellem Hellebækvej og Bondedam vil være at regne for en væsentlig indsnævring for såvel dyr som mennesker. I passagen findes en meget benyttet trampesti, som er den del af den nuværende gule vandrerute.

Indsnævringen kan blive til en reel flaskehals, hvis enkelte dyr eller grupper af dyr optager eller overtager passagen som deres eget territorium eller revir. Dette kan øge det sociale pres dyrene imellem, hvilket kan føre til aggression og lavere fitness for dyrene.

Frygt for, at der skjuler sig et rovdyr i indsnævringen kan skabe angst og stress hos dyrene ved passage, især hvis siderne er tæt bevoksede. Dyrenes bevægelsesmønstre kan derfor påvirkes af indsnævringer og passager i hegnet.

Indsnævringer og smalle passager bruges generelt af dyr i mindre omfang, hvilket kan resultere i, at områder inden for hegnet i mindre grad benyttes af dyrene. Det kan derfor betyde, at skovområdet på ca. 4 ha nord for Bondedammen reelt ikke er tilgængeligt for dyrene, og dermed er der risiko for, at arealet ikke benyttes af de store planteædere.

Indsnævringen kan også påvirke mennesker, der ligesom dyrene får begrænset deres bevægelsesmuligheder. Dyr undgår ofte områder med høj forstyrrelse. Hvis mennesker benytter faunapassager, der er tiltænkt dyr, kan denne forstyrrelse potentielt mindske passagens funktionalitet. Derfor anbefales det af DCE[10], at menneskers adgang og færdsel undgås på og omkring faunapassager, og kombineret brug af passager bør kun tillades på meget brede faunapassager (>50m), hvor den menneskelige færdsel skal være afgrænset til en sti/vej i den ene side af faunapassagerne og afskærmet fra arealerne tiltænkt dyrene.

Møder mellem mennesker og dyr i smalle passager kan desuden opleves som truende for dyrene, fordi flugtmulighederne er begrænsede. Indsnævringer koncentrerer dyrenes bevægelse og arealbrug langs bestemte korridorer, hvilket kan øge risikoen for møder og deraf følgende farlige situationer, når mennesker benytter de samme ruter eller krydser disse. Konflikter opstår oftest, hvor dyr har samlet sig ved låger og passager, eller hvor udsynet er begrænset.

Forslaget tager et større hensyn til de nærmeste naboer, idet der holdes afstand til boliger. Alle naboerne angiver, at de ikke ønsker hegnet så tæt på deres boliger. Ved det historiske hus Hellebæk Ledhus vil hegnet kunne placeres i større afstand.

Naturstyrelsen finder efter genovervejelse, at scenarie C, hvor hegnet forlægges syd om søen på trods af de arealmæssige indskrænkninger, samlet set er den bedste løsning.

---

[10] Elmeros, M. & Hansen, T.S. 2019. Pattedyrs brug af større faunapassager i Vendsyssel. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 54 s. - Videnskabelig rapport nr. 312

Forslaget imødegår helt problemstillingen om den smalle passage og indsnævring, der vil være mellem boliger ved Hellebækvej og Bondedammen samt langs Hellebækvej. Indsnævringen kan påvirke dyrenes fitness og der er risiko for at de i mindre grad vil benytte passagen, hvorved skovområdet nord for Bondedammen ikke vil blive benyttet af de udsatte krondyr. Det kan heller ikke afvises, at der kan opstå farlige situationer skulle et stresset dyr møde et menneske i passagen.

Forslaget tager et større hensyn til de væsentlige kulturhistoriske interesser. Samspillet mellem Bondedammen og det øvrige kulturmiljø opretholdes uden et hegn imellem og den væsentlige udsigt over Bondedammen ved Turbinehuset bevares intakt. Den historiske vejdæmning ved Hellebækvej bevares intakt, og der er ingen visuel påvirkning af udsigt eller passagemuligheder for gående på Hellebækvej.

Naturstyrelsen finder, at skovbevoksningen slører hegnets forløb, ved at hegnet er trukket ind i skoven væk fra skovvejene Bondedamsvej og Roevej. Herved bevares skovoplevelsen, og de sønære arealer friholdes for hegn og udsigterne er frie og åbne.

Naturstyrelsen finder som tilsynsmyndighed for det fredede område, at forløbet syd om søen ikke påvirker de fredningsmæssige interesser ved Bondedammen jf. fredningen af Hellebækgaard[11].

Ved at placere hegnet syd om søen vil Bondedammen og omgivende beboere blive behandlet på samme måde som beboere ved Kobberdam.

Naturstyrelsen finder, at reduktionen i det hegnede areal er en mindre korrektion, som ikke forhindrer, at der kan opnås de ønskede effekter fra krondyrenes græsning, også selvom den samlede bestand i mindre grad må tilpasses.

Naturstyrelsen finder, at naturnationalparkens ydre grænse samtidig skal flyttes, for at minimere arealet uden for det ydre vildthegn. Grænsen flyttes derfor fra Bøssemagergade til et forløb syd om Bondedammen. Den nye grænse følger skovvejen (Bondedamsvej) et kort stykke og herefter søkanten hele vejen rundt mellem Bondedammens to permanente udløb. Naturnationalparkens areal reduceres herved med ca. 17 ha.

Den ændrede hegnslinje og grænse for naturnationalparken medfører en række justeringer i projektbeskrivelsen. Herunder opdateres afsnit om eksisterende forhold pga. det ændrede areal for naturnationalparken, og græsningstrykket justeres, da det mindre areal kan have betydning for områdets bæreevne. Envidere vil der i projektbeskrivelsen tilføjes en jusering af indgange og adgang som konsekvens af ændring i hegnslinjen. Beskrivelsen af indsatser med henblik på forvaltning af urørt skov justeres.

[11] Fredningsnævnets afgørelse af 8. februar 1952 vedr. Hellebækgaard med senere ændringer

Hegnslinjen ved Ålsgårde

Flyttes hegnet til Yderledsvej, som foreslået i flere høringssvar, vil ca. 12 ha udgå af det indhegnede område. Naturstyrelsen finder, at det ikke er i overensstemmelse med formålet med udlæg af området til naturnationalpark at reservere dele af Naturnationalparkens skovbevoksede områder til menneskers brug alene. Efter styrelsens vurdering er det formålet at skabe et område med høj biodiversitet ved brug af afgræsning med krondyr. Området er rigt på store gamle løvtræer og bl.a. meget gamle individer af eg. Naturpotentialet er derfor stort, og områdets potentiale for biodiversitet vil blive begunstiget af indførelse af afgræsning med krondyr.

Naturstyrelsen anerkender, at der er tale om et bynært område, men Naturstyrelsen vurderer, at de to låger er placeret, hvor langt hovedvægten af trafik ind i skoven i dag foregår dels ved en egentlig sti ind i skoven som krydser vandløbet Knudemoseløbet og dels på et sted, hvor der er en tydelig trampesti. Der vil være ganske kort afstand til de to låger på den ca. 550 m lange strækning fra Skindersøvej til jernbane og dermed stort set uhindret adgang. Skovdiget er et fredet sten- og jorddige i henhold til museumsloven, og der er ikke lovlig fri færdsel henover diget.

Naturstyrelsen finder, at området mellem cykelstien og skovdiget er det bedste sted at placere det ydre vildthegn. De private haver på nordsiden af cykelstien har næsten alle høje plankeværk eller anden type hegn ud mod cykelstien, og haverne har dermed ikke direkte landskabelig sammenhæng til skoven.

Hegnet vil blive trukket flere meter væk fra cykelstien, så færdslen på denne ikke vil blive påvirket. Hegnet vil dermed stå op mod skovbrynet og derved falde ind i omgivelserne.

Naturstyrelsen vurderer, at lokalbefolkningen (herunder børn) kan benytte skovområdet som hidtil. Skovområdet egner sig ikke til egentligt ophold pga. det ujævne og skrånede terræn, moseområder og grøfter.

Naturstyrelsen forventer ikke, at de to opsatte låger vil medføre støj ligesom der findes forskellige værktøjer til at dæmpe lyden.

Naturstyrelsen finder desuden, at lokalbefolkningen kan benytte området nord for jernbanen, der ikke vil være en del af naturnationalparken.

Hegnslinjen ved Nygaard

For at tage et større hensyn til den private ejendom vest for Hellebækvej rykkes hegnslinjen længere væk fra skellet. Afstanden øges fra ca. 10 m til ca. 15 m. fra skel og der plantes en afskærmende beplantning på et åbent område. Kort 10 opdateres med den reviderede placering af hegnslinjen.

Ruten anlægges delvist i en yngre løvtræsbevoksning med bl.a. eg, og det er derfor styrelsens vurdering, at der opretholdes et passende vegetationsdække på styrelsens side af skellet. Denne bredde svarer til det eksisterende levende

hegn, der findes nord for ejendommen op mod den eksisterende riderute i kanten af Hellebæk Kohave.

På en strækning er der ingen dækkende bevoksning, men som det fremgår af høringsforslaget, da vil Naturstyrelsen her plante en afskærmende beplantning i form af buske og mindre træer.

Naturstyrelsen finder ikke, at rydning af et hegnstracé i området i den unge egebeplantning vil ødelægge yngle eller rastesteder for flagermus, idet der er tale om en yngre bevoksning uden gamle træer. Der er endvidere ikke registreringer af flagermus i de offentlige naturdatabaser fra området. Naturstyrelsen vurderer dog, at flagermus formodentlig bruger hele området som fourageringsområde, men styrelsen vurderer ikke, at rydning af et ca. 4-6 meter bredt tracé til hegnet vil påvirke områdets funktion som fourageringsområde for flagermus negativt, da området fortsat vil bestå af en mosaik af åbne græsarealer, levende hegn og skovbevoksede områder.

Rideruten anlægges til de ryttere, der ikke ønsker at ride i det kvæggræssede område. Det er styrelsens forventning, at ruten vil blive ekstensivt benyttet og at hovedparten af færdslen vil forløbe via det eksisterende tracé inde i folden, da det er den mest direkte rute. Styrelsen forventer derfor ikke problemer med støj. Styrelsen finder ikke, at ruten er så indgribende, at den krænker ejendomsretten eller andre forhold på tilstødende ejendomme.

Det er styrelsens vurdering, at området er velegnet til afgræsning med kvæg, da det består af græsarealer i kombination med mindre løvtræsområder, og da der i området ikke er særlige kulturhistoriske hensyn, der skal varetages. For at opnå den bedst mulige effekt i forhold til biodiversitet finder Naturstyrelsen at afgræsningen bør foregå med både kvæg og krondyr.

Naturstyrelsen vurderer, at hensynet til ryttere er relevant og proportionalt, da der er i Teglstrup Hegn findes et netværk af rideruter uden for det kvæggræssede område, og at ruten vil opretholde adgangen til dette vigtige netværk af rideruter.

Øvrige bemærkninger vedr. hegn

Hegnet placeres, så det ikke vil påvirke levestedet for markfirben i den sydlige udkant af Teglstrup Hegn mod Esrumvej. Der tages desuden hensyn til de store markante bøgetræer i området af hensyn til bl.a. levesteder for flagermus. Omvendt finder Naturstyrelsen ikke, at hegnet generelt kan trækkes langt ind i naturnationalparken for at skabe bufferzoner mod de omliggende byer, da formålet er at skabe bedre vilkår for biodiversitet, og at et afgørende virkemiddel er at indhegne området og udsætte krondyr.

Naturstyrelsen finder som nævnt ovenfor, at hegnslinjen bør ændres til et forløb syd om Bondedammen, hvorved der tages hensyn til Museum Nordsjællands bemærkninger vedr. den gl. vejdæmning mellem Bondedam/Kobberdam og lergrave. Styrelsen vil gå i dialog med Museum Nordsjælland vedr. det

beskyttede dige, sti og bro syd for Kobberdam og museets øvrige bemærkninger vedr. forløbet af det ydre og det indre hegn.

Som tidligere nævnt i høringsnotatet (afsnit 1.3) er formålet med naturnationalparkerne hverken at fjerne eller fortrænge den naturlige vilde fauna, men i højere grad at understøtte dannelsen af flere levesteder samt bedre forageringsmuligheder.

Fritlevende bestande af græssere, herunder rådyr, vil have mulighed for at passere ud og ind af det ydre vildthegn ved hjælp af vildtpassager i form af porte i hegnet og undergange i forbindelse med grøfter. Naturstyrelsen er opmærksom på, at Gl. Hellebækvej er en meget benyttet cykelrute til Helsingør. Der arbejdes ved detailplanlægningen på, hvordan passagen kan ske bedst muligt samtidig med, at krondyrene holdes inde. En mulighed, som anvendes i Jægersborg Dyrehave er, at låger på strækningen styres med en tidsindstillet åbne-/lukkemekanisme, så lågerne er permanent åbne i myldretiden morgen og eftermiddag.

Naturstyrelsen finder ikke, at det opsatte hegn vil forhindre friluftsliv eller lokalbefolkningens mulighed for at bruge området, idet der placeres ca. 40 indgange i hegnet. Hegnet følger overordnet set naturlige grænser, hvorved det vil passe naturligt i landskabet og ikke bryde sigtelinjer m.v.

2.2 Stier, veje, indgange og låger

2.2.1 Generelt

Der er ikke indkommet høringssvar vedr. *Stier, veje, indgange og låger* af generel karakter.

2.2.2 Lokalt

Hellebæk-Aalsgård Egnshistoriske Forening (HAEF) finder at området ved Hammermøllen bør tilføjes projektbeskrivelsen som en hovedindgang, da der her er gode muligheder for formidling, forplejning og da der findes et toilet. ved Caféen.

Af flere høringssvar fra beboere i Apperup fremgår det, at der er en vigtig adgang til Naturnationalparken for beboerne i Apperup, hvor der ikke er angivet en stilåge i det ydre vildthegn. Det oplyses, at stedet er for enden af Folehavevej.

En borger finder, at hegn skal placeres usynligt, tage hensyn til naboer, og at der skal være fri passage for gående. Stier ønskes bevaret til gående, cykler og MTB.

Beboere i et af de historiske huse ved Bøssemagergade påpeger, at der ikke i projektbeskrivelsen er angivet en stilåge bag husene beliggende Bøssemagergade 66-72, som Naturstyrelsen har oplyst ville være en mulighed.

2.2.3 Naturstyrelsens kommentar

Af hensyn til adgangen fra Apperup er Naturstyrelsen indstillet på, at imødekomme ønsket om yderligere en stilåge i det ydre vildthegn ud for Skindersøvej, ca. midtvejs mellem de to planlagte stilåger ved Falkenbergvej og skovvejen Yderledsvej. Stilågen tilføjes til Kort 10.

Naturstyrelsen er fortsat indstillet på at placere en låge i hegnet bag ejendommene Bøssemagergade 66-72. Når den endelige hegnslinje på stedet er fastlagt, vil Naturstyrelsen kontakte beboerne i disse ejendomme, så lågen kan placeres mest hensigtsmæssigt.

Naturstyrelsen er enig i, at Hammermøllen er en naturlig indgang til naturnationalparken og at områdets faciliteter (p-plads, toilet og café) samt kulturhistorie betyder at Hammermøllen bør tilføjes som hovedindgang i projektbeskrivelsen.

3. Friluftsliv

3.1 Friluftsliv og -faciliteter

3.1.1 Generelt

Der er ikke indkommet høringssvar vedr. *Friluftsliv og -faciliteter* af generel karakter.

3.1.2 Lokalt

Helsingør Kommune bakker op om planerne for, at Hellebæk Avlsgård bliver områdets centrale formidlingspunkt med toilet, fugletårn og formidling. Helsingør Kommune har forståelse for, at hundeskoven reduceres, da løse hunde og krondyr er uforenelige størrelser. For at imødegå reduktionen i hundeskovens areal bakker Helsingør Kommune derfor op om, de foreslåede forbedringer i den del af hundeskoven, der bevares nord for jernbanen.

Nationalpark Kongernes Nordsjælland (NKN) foreslår, at nationalparken inddrages i en dialog om udvikling af formidling ved Hellebæk Avlsgård og evt. også undervisningsmaterialer til skoler. NKN finder, at der i forbindelse med friluftsfaciliteter indtænkes handicapadgang. NKN deltager gerne i en dialog og samarbejder omkring formidling.

DIF bemærker, at der på side 69 i forvaltningsplanen, fremgår, at der forsat skal kunne rides i naturnationalparken, og at de eksisterende cykelruter og MTB-spor bevares. Men her er orienteringsruterne (Find vej) ikke nævnt, som de burde være.

Friluftsrådet Nordsjælland og HKV støtter forslaget om et toilet ved Hellebæk Avlsgård og opfordrer til en supplerende dialog med Helsingør Kommune om

et toilet ved Julebæk Strand. Friluftsrådet støtter samtidig forslaget om udsigtstårn/formidlingsbygning ved Hellebæk Avlsgård og foreslår, at der opføres shelters samme sted. Friluftsrådet ønsker, at Karens Hus fortsat kan anvendes som foreningshus og til formidling.

Hellebæk-Aalsgård Egnshistoriske Forening (HAEF) oplyser, at foreningen har overtaget aftale vedr. Anes Hus, og at foreningen på sigt muligvis også vil gå ind i et samarbejde med Naturstyrelsen om Karens Hus og Gl. Skovhus. Foreningen tilbyder desuden, at deltage i formidlingen af den foreslåede kulturhistoriske vandrerute. Foreningen bifalder istandsættelsen af Hellebækvej og påpeger, at vejbroen over afløbet fra Skidendam i den forbindelse burde istandsættes.

HKV er interesseret i en dialog om brugen af Karens Hus til fx opbevaring af udstyr og evt. i et bredere samarbejde.

Flere høringssvar angiver, at området i dag er et velfungerende område for friluftsliv, og at mange mennesker har glæde af det. Flere finder, at naturturisme kan risikere at ødelægge den mulighed for ro og fordybelse, der i dag er muligt at finde i området.

Et høringsforslag roser forslaget om et udsigtstårn ved Hellebæk Avlsgård, men finder, at det kan realiseres uden at der opføres et ydre vildthegn, der helt bør udelades.

DOF finder, at MTB-sporet i Teglstrup Hegn er et sportsanlæg, og at det svært at forene med en naturnationalpark, hvor forvaltningen skal have natur og biodiversitet som hovedhensyn, og hvor naturen skal kunne udvikle sig på egne præmisser. Foreningen finder, at MTB-sporet inddrager en meget betydelig del af naturnationalparkens areal. Foreningen finder også, at det organiserede friluftsliv tilgodeses i højere grad end det almene friluftsliv, og at MTB-sporet er i modstrid med forvaltningsplanens beskrivelse af, at faciliteterne skal understøtte de mere stille naturoplevelser.

DOF påpeger, at tabel 2.7 er fejlbehæftet, idet tabellens sammentællinger ikke er korrekte.

DOF finder, at der i projektbeskrivelsens afsnit 3.4 er en forkert vægtning i beskrivelserne. Foreningen finder, at det bør præciseres, at planlægningen for friluftslivet skal underlægge sig det generelle hensyn til natur og biodiversitet. En sådan præcisering vil ifølge DOF bringe forslaget i bedre overensstemmelse med det lovmæssige grundlag.

DOF støtter projektbeskrivelsens beskrivelse af infrastruktur til friluftsliv (bortset fra MTB-sporet) og herunder, at området ved Hellebæk Avlsgård bliver den overordnede hovedindgang.

DOF anbefaler, at Naturstyrelsen er tilbageholdende med at give tilladelse til aktiviteter i fuglenes yngletid i perioden 1. februar til 1. august. Aktiviteter på

Hellebækvej alene vurderes dog som mulige uden at påvirke fuglelivet væsentligt.

DOF er tilfreds med forvaltningsplanens beskrivelse af, at der kun planlægges faciliteter i mindre omfang, og at de skal understøtte de mere stille naturoplevelser samt, at der er en vægtning til fordel for det almene friluftsliv.

Det antydes i DOF´s høringssvar, at den friluftsmæssige benyttelse, og konkret bevarelse af MTB-spor er i modstrid med naturbeskyttelseslovens § 8a. DOF værdsætter, at friluftsfaciliteterne løbende kan tilpasses.

DOF tilbyder, at gennemgå arealer for ynglefugle og rådgive Naturstyrelsen, såfremt friluftsfaciliteter skal flyttes til andre af Naturstyrelsen arealer i Nordsjælland.

DOF finder det problematisk, og i strid med naturbeskyttelseslovens kap 8a, at der i forvaltningsplanens afsnit 4.6.1 fremgår, at hensyn til friluftsfaciliteter kan medføre, at vandafledning fastholdes. DOF finder, at sådanne hensyn kun kan varetages, hvis der er tale om genopretning af hydrologi af kulturhistoriske hensyn.

DN støtter etablering af faunalommer, som foreningen betegner som stillezoner, af hensyn til at de udsatte dyr.

Friluftsrådet Nordsjælland oplyser, at enkelte organisationer føler sig begrænset i forhold til de muligheder de har i dag i naturnationalparkens område. Orienteringsløbere må sikres mulighed for O-løb i faunalommer et par gange om året. Alternativt må stillezoner ophæves i andre nærliggende skove ligesom evt. indskrænkninger i MTB-spor bør kompenseres ved udlæg af nye spor andre steder. Friluftsrådet finder, at man kunne anvende servicesporet ved det ydre vildthegn til riderute.

3.1.3 Naturstyrelsens kommentar

Naturstyrelsen vil inddrage lokale organisationer i forslaget til detailplanlægning for arealet ved Hellebæk Avlsgård.

Naturstyrelsen finder, at den nuværende primitive overnatningsplads kan bevares, men finder ikke, at der bør opføres egentlige shelters. Hensynet til naturen og de udsatte dyr, betyder at friluftslivet er velkomment, men at der skal være en balance, så området understøtter den stille naturoplevelse.

Naturstyrelsen finder, at et toilet ved Julebækhus-indgangen vil servicere en langt bredere brugergruppe end gæster i Naturnationalparken, og at et evt. toilet skal opføres i et andet regi end ved etablering af naturnationalparken. Naturstyrelsen ser positivt på bemærkninger vedr. Karens Hus, men selve huset er ikke en del af naturnationalparken.

Naturstyrelsen bifalder forslag om hjælp til formidling af historisk vandrerute, og styrelsen vil tage kontakt til den egnshistoriske forening herom. Ved istandsættelse af Hellebækvej vil der blive taget hensyn stenkisten ved Skidendams

afløb. Såfremt der skal foregå en større istandsættelse af kulturminder, da bør det foretages i samarbejde med de relevante museumsmyndigheder.

Naturstyrelsen er enig i, at Find Vej-posterne bør nævnes i forvaltningsplanen. Der tilføjes en formulering herom.

Naturstyrelsen finder ikke, at bevarelse af MTB-sporet i Teglstrup Hegn er i modstrid med oprettelse af Naturnationalparken eller af bestemmelser i medfør af naturbeskyttelsesloven. Af lovbemærkningerne[12] fremgår det af indledningen, at *"...Naturnationalparkerne skal samtidig give mere spændende naturoplevelser og dermed mulighed for mere friluftsliv og øget turisme i de pågældende områder….".*

Efter Naturstyrelsens vurdering, er bevarelse af et eksisterende MTB-spor, hverken i strid med lovforslaget eller bemærkningerne hertil. Naturstyrelsen lægger vægt på, at der er tale om et allerede eksisterende MTB-spor, og at det af den grund derfor som udgangspunkt kan fortsætte. Det er dog også Naturstyrelsens vurdering, at MTB-sporet evt. må tilpasses den naturgenopretning der følger af projektbeskrivelsen, eller hvis det viser sig, at sporet påvirker de udsatte dyr negativt i væsentlig grad. Ud fra styrelsens kendskab til Teglstrup Hegn findes der ikke anledning til at rubricere brugen af MTB-sporet som en særligt støjende aktivitet.

Naturstyrelsen vil rette fejl i tabel 2.7.

Projektbeskrivelsens afsnit 3.4 beskriver tiltag for friluftsliv og -faciliteter og Naturstyrelsen finder derfor ikke, at det er forkert, at afsnittet vægter beskrivelsen af disse højt. Dette er efter styrelsens vurdering i overensstemmelse med lovbemærkningerne.

Naturstyrelsen har noteret sig DOF´s anbefaling vedr. tilladelseskrævende aktiviteter, men styrelsen kan ikke generelt friholde perioden fra 1. februar til 1. august. Principperne for forvaltning af tilladelseskrævende aktiviteter er beskrevet i forvaltningsplanen afsnit 4.4. Som det fremgår heri, da vil der ske en konkret vurdering af den enkelte aktivitet, og en afvejning mod de øvrige hensyn i naturbeskyttelseslovens formål. Nogle aktiviteter kan blive påvirket af tilstedeværelsen af hegnet, af dyrene eller, hvis der indfinder sig yderligere forstyrrelsesfølsomme naturtyper og/eller arter.

Naturstyrelsen justerer formulering vedr. fastholdelse vandafledning af hensyn til friluftsliv, så det fremgår, at dette hensyn kun varetages af hensyn til kulturhistorien.

Friluftsrådets bemærkninger vedr. orienteringsløb behandles nedenfor i afsnittet "Adgangsmuligheder".

---

[12] Lovforslag 229 af 29. april 2021 " Lov om ændring af lov om naturbeskyttelse, lov om skove, dyrevelfærdsloven, lov om mark- og vejfred og færdselsloven

Som det fremgår ovenfor, er det udgangspunktet, at MTB-sporet bevares uændret. Hvis det må tilpasses - fx af hensyn til naturgenopretning eller de udsatte dyr - da kan det komme på tale, at udvide sporet fx i den sydlige del af Teglstrup Hegn uden for naturnationalparken. Naturstyrelsen værdsætter i den forbindelse DOF´s tilbud om at foretage en indledende screening i forhold til forstyrrelsesfølsomme arter. Det er ikke muligt, at anvende det servicespor som vil findes langs hegnet til stier o. lign., men mere en linje, som styrelsen vil sikre ikke gror til af hensyn til tilsyn med hegnet.

3.2 Adgangsmuligheder

3.2.1 Generelt

Dansk Orienterings-Forbund og DIF ønsker fortsat plads til tilladelseskrævende aktiviteter i naturnationalparkerne. Dansk Orienterings Forbund ønsker, at Naturstyrelsen ved behandling af ansøgninger om tilladelseskrævende aktiviteter vil afsøge mulighederne for i dialog med ansøgerne, at finde løsninger, så den pågældende aktivitet kan tillades i naturnationalparker med tilstrækkeligt hensyn til dyr og sårbar natur. Dansk Orienterings-Forbund fremhæver en bekymring for, at valget af krondyr vil kunne udgøre grundlag for afslag på ansøgninger til aktiviteter i området. DIF foreslår konkret, at faunalommerne administreres dynamisk, så nogle områder kan åbnes for tilladelseskrævende aktiviteter i visse perioder, mens andre forbliver lukkede. Faunalommerne må ikke udvikle sig til permanente forbudszoner, hvor alle tilladelseskrævende aktiviteter konsekvent afvises.

Danmarks Jægerforbund angiver i deres høringssvar, at de støtter udlæggelsen af faunalommer og påpeger i denne sammenhæng, at disse områder i størst mulig grad bør friholdes for aktiviteter.

Foreningen Fri Natur samt enkelte borgere angiver, at planerne for urørt skov og naturnationalparker med hegn, dyr, låger og øget vandstand vil begrænse mulighederne og sikkerheden for diverse fritids- og sportsaktiviteter i naturnationalparkerne og fremhæver, at dette kan påvirke folkesundheden. Foreningen Fri Natur fremhæver endvidere, at hegning ud til kysten vil være en adgangsbegrænsning, der modsætter sig Naturbeskyttelsesloven, som giver retten til at færdes langs danske kyster.

En borger påpeger, at man som borger får besværliggjort eller helt frataget muligheden for at bevæge sig frit og ubesværet i naturen.

3.2.2 Naturstyrelsens kommentar

For Naturstyrelsen er det et mål at give befolkningen bedst mulige rammer for at færdes i naturnationalparkerne, da styrelsen anerkender vigtigheden af borgernes adgang og tilgængelighed til gode naturoplevelser. I naturnationalparkerne er hovedformålet styrkelse af biodiversitet og naturlige processer,

som beskrevet i høringsnotatet afsnit 1.1. Derfor vil der i højere grad blive behov for at samtænke friluftslivet i forhold til de naturlige processer i naturområderne.

Alle ansøgninger om tilladelseskrævende aktiviteter vil skulle vurderes individuelt på samme måde, som det sker på Naturstyrelsens øvrige arealer. Ansøgninger om tilladelseskrævende aktiviteter vil dog blive behandlet med hensyn til de store pattedyr inden for hegnet og det forhold, at der efterhånden kan indfinde sig naturkvaliteter, som der skal tages yderligere hensyn til. Derfor vil der kunne forekomme afslag på ansøgninger, som tidligere er blevet imødekommet f.eks. vedr. arrangementer over længere tid med et større antal mennesker, der færdes på større dele af arealet. I de tilfælde vil der blive søgt stillet alternative arealer til rådighed. Udlægningen af faunalommer i naturnationalparkerne kan ikke i sig selv begrunde afslag på ansøgning om aktiviteter.

Rammerne for befolkningens adgang til statens skov- og naturområder ændres ikke lovgivningsmæssigt for de områder, som naturnationalparkerne omfatter. Der er derfor stadig adgang for besøgende døgnet rundt, året rundt, også langs kysterne. Der er endvidere ikke hegning ud til kysten ved Naturnationalpark Hellebæk. Naturstyrelsens arealer ved kysten nord for jernbanen indgår ikke i Naturnationalpark Hellebæk. Naturstyrelsen arbejder for at minimere hegnets gener for brugernes frie bevægelighed så vidt muligt. Færiste, låger mv. søges placeret mest hensigtsmæssigt, og tilpasses til den relevante brug på baggrund af lokal inddragelse, bl.a. via den lokale bestyrelse. Vejene og de markerede stier vil blive bevaret i det omfang, det er muligt og fortsat ryddet for træer og vedligeholdt.

3.2.3 Lokalt

Helsingør Kommune vurderer, at naturnationalparken vil tiltrække endnu flere gæster til området end i dag. Det er derfor positivt, at der er indarbejdet besøgsfaciliteter ved Hellebæk Avlsgård, og at opretholdelsen af eksisterende adgangsveje gennem låger sikrer, at borgerne fortsat kan bevæge sig i området på samme måde som hidtil.

DIF anerkender behovet for faunalommer for at tilvejebringe rolige områder for dyrene. Forbundet er bekymret for, om placeringen af de to østlige faunalommer i praksis deler Teglstrup Hegn op i en nordlig og sydlig del, der kun er forbundet af en smal korridor.

Friluftsrådet finder, at der er et passende antal indgange, men finder at brugskvaliteten i forhold til brugergrupperne bør beskrives tydeligere (fx ridende, gående, handicappede mv.). De foreslåede P-pladser bør udvides.

Flere høringssvar finder, at hegn, færiste og låger vil reducere og besværliggøre adgangen til skoven, som angives at være en særlig kvalitet for mange naboer og borgere i forbindelse med daglige aktiviteter (gåture, ridning, motion og naturoplevelser). Naturnationalparken fører dermed til en væsentlig forringelse af muligheder for at benytte og nyde området.

Flere finder, at projektet er godt. Af et høringssvar fremgår det, at projektet vil styrke befolkningens mulighed for at opleve og lære af naturen, samt at det er vigtigt, at kommende generationer får muligheder for at opleve en sådan natur tæt på. En anden borger finder ikke, at de græssende dyr eller låger vil begrænse adgangsmulighederne, også selvom det oplyses, at borgeren anvender rollator og færdes med små hunde i området.

Flere høringssvar peger på, at hegn og låger vil besværliggøre turen for cyklende fra Ålsgårde/Hellebæk til Hellebæk til Helsingør via Gl. Hellebækvej. Et lokalt vejlaug foreslår, at Naturstyrelsen laver en trafikanalyse, som kan bruges til at detailplanlægge færiste/lågeløsninger på strækningen.

Et høringssvar fremhæver, at hundeskoven som følge af naturnationalpark projektet reduceres til ca. halv størrelse. Det ønskes, at den nuværende hundeskov udgår af projektforslaget, så hundeskoven kan bevares intakt. Som et mindre godt alternativ foreslås oprettelse af en ny hundeskov i Gurre/Horserød området. Et andet høringssvar finder, at det er positivt, at hundeskoven flyttes til et areal uden for naturnationalparken.

En lokal borger frygter, at lokalbefolkningens nære kontakt med naturen ved opsætning af yderligere hegn forringes og opfordrer til, at forvaltningsplanen og kommende regler for naturnationalparken sikrer adgang til området også når driften ændres, ligesom lokale erfaringer bør indgå i planlægningen. Yderligere indhegning bør kun fortages med baggrund i naturbeskyttelseshensyn og i en tidsbegrænset periode.

Et høringssvar giver forslag om styrkelse af friluftslivets muligheder i naturnationalparken fx i form af arrangementer (gående, cykling eller løb), pitstop for ryttere, bedre forhold for outdoor idræt (flere MTB-spor, idræts-trailcentre) eller nye lejrpladser med shelters.

Et høringssvar udtrykker bekymring for særligt adgangen til Teglstrup Hegn, og at områdets rolle som bynær naturkorridor for både rekreative brugere og grønne pendlere mellem Helsingør, Ålsgårde og Hellebæk undermineres. Adgangspunkter bør gives en minimumsbredde på 100 cm, og at der som minimum etableres én fuldt tilgængelig passage ved hvert hegnsafsnit.

Af et høringssvar fremgår det, at stier bør bevares, og at MTB-spor skal holdes i god og ryddelig stand, selvom skoven omkring sporet bliver urørt skov.

3.2.4 Naturstyrelsens kommentar

Naturstyrelsen finder ikke, at de udlagte faunalommer i Teglstrup Hegn deler Teglstrup Hegn i to dele i forhold til muligheden for friluftsliv og offentlig adgang. Der er offentlig adgang i faunalommerne og der er passagemulighed mellem de to udlagte faunalommer. Desuden er der mulighed for at passere længere mod øst til udgangen ved det gamle Gartneri Skovlyst.

Styrelsen finder ikke, at der grundlag for at udvide beskrivelsen af indgange ud over, hvad der allerede fremgår af udkast til projektbeskrivelsen, da det vil

være muligt at passere stilåger både til hest, som cyklist (herunder med ladcykel), gående, i kørestol mv. Der er konkrete planer om, at udvide P-pladsen ved Teglstruphus, mens hovedindgangene ved Julebækhus, Esrumvej, og Skindersøvej vurderes at have en passende størrelse allerede i dag. Der kan dog være tale om, at belægninger forbedres. Jf. ovenstående (afsnit 2.2.3) finder Naturstyrelsen, at Hammermøllen bør være en hovedindgang. Øvrige P-pladser udvides kun, hvis der opstår et konkret behov.

Ud fra Naturstyrelsens mangeårige forvaltning af området, og i samarbejde med den lokale bestyrelse er der lavet et grundigt forarbejde for at sikre, at der i det ydre vildthegn placeres indgange (stilåger), hvor der i dag er adgang til området. Ændringerne i skovdriften til urørt skov medfører ikke begrænsninger i adgangen til området. Ved Hornbækbanen findes allerede en række banekrydsninger med indgang til skoven. Ved banekrydsningerne placeres også en låge i det ydre vildthegn, bortset fra i de få tilfælde, hvor der er tale om en uofficiel krydsning af banen. Af hensyn til jernbanesikkerheden vil der sådanne steder ikke i fremtiden findes en stilåge. I det ydre hegn vil der således findes ca. 40 indgange, hvor det er muligt at passere døgnet rundt. Det vil fortsat være muligt at køre i bil til Hellebæk Avlsgård både fra syd og nord via færiste. Som tidligere nævnt vil styrelsen overveje muligheden for, at stilåger på Gl. hellebækvej forsynes med tidsstyring, så de fx kan stå åbne i myldretid morgen og eftermiddag. Lågerne vil være ca. 150 cm brede. Styrelsen har iværksat et moniteringsprogram af antallet af besøgende ved de væsentligste indgange forud for etablering af naturnationalparken. Det er således styrelsens samlede vurdering, at adgangsmulighederne er righoldige og kan håndtere såvel pendlere som almindelige skovgæster, hvorved påvirkningen af adgangsmulighederne ikke forringes væsentligt.

Der vil også fortsat være adgang til området med hund, så længe den er i snor. Som følge af projektforslaget fjernes dog muligheden for at færdes med hund uden snor i området mellem Gl. Hellebækvej og Jernbanen. Naturstyrelsen medgiver, at dette udgør ca. halvdelen af den nuværende hundeskov. Da hundeskoven bevares på et ikke-ubetydeligt areal nord for jernbanen og forbedres med anlæg af en ny sti og lavt hegn, og da der findes andre nærliggende hundeskove tæt på Helsingør (Egebæksvang, Hornbæk Plantage, Kelleris og Munkegårds hegn m.fl.) finder Naturstyrelsen ud fra en samlet vurdering, at der fortsat er rig mulighed for, at hundeejere i lokalområdet kan lufte hund i en hundeskov.

Indsatser omkring nye friluftsfaciliteter er i samråd med den lokale bestyrelse placeret ved Hellebæk Avlsgård, i form af en ny riderute udvendig på hegnet ved Skindersøvej og ved udlæg tre nye vandreruter, som skal erstatte den nuværende gule rute. Samtidig bevares eksisterende MTB-spor. Det er styrelsens vurdering, at der herved opnås et afbalanceret forhold mellem muligheden for at besøge og bruge området og styrkelse af biodiversiteten ved indførelse af store græssere og mere naturlig dynamik.

3.3 Jagt

3.3.1 Generelt

Danmarks Jægerbund støtter etableringen af naturnationalparker og angiver et ønske om at mindske restriktionerne for afholdelse af jagt i naturnationalparker, da forbundet finder, at bæredygtig jagt kan sameksistere med opfyldelse af biodiversitetsmæssige mål. Det foreslås, at jagten og regulering i naturnationalparker bør varetages af lokale jagtforeninger i samarbejde med Naturstyrelsens lokale enheder.

3.3.2 Naturstyrelsens kommentar

Af bemærkningerne til lovforslaget om naturnationalparker[13] fremgår det, at naturnationalparkerne generelt fritages for jagt, der ikke sker som led i forvaltning af områderne, f.eks. i forhold til bekæmpelse af invasive arter eller nødvendig bestandsregulering. Det fremgår også, at Naturstyrelsen har mulighed for at indgå konkrete aftaler med jægere om at deltage i udførelsen af regulering i naturnationalparkerne.

Ved regulering (bestandsreduktion) tilstræbes en etablering af en naturlig køns- og aldersfordeling og reduktionen tager udgangspunkt i de naturlige selektionsprocesser.

3.3.3 Lokalt

Af et høringssvar fremgår det, at tanken om at bestanden af krondyr skal reguleres medfører ubehag, og at det vil påvirke oplevelsen.

3.3.4 Naturstyrelsens kommentar

Som følge af, at der er tale om en reproducerende bestand af krondyr vil den naturligt vokse og med tiden overstige områdets naturlige bæreevne. Det er derfor nødvendigt, at regulere bestanden af krondyr. Erfaringer fra Jægersborg Dyrehave viser, at regulering kan ske sikkert og uden gener for publikum.

3.4 Friluftsliv og færdsel blandt store planteædende pattedyr

3.4.1 Generelt

DIF stiller sig kritiske over for, at Kohaven i Naturnationalpark Hellebæk med reproducerende kvæg opretholdes, da moderdyr kan udgøre direkte fare for de ridende i området.

Dansk Orienterings-Forbund forventer fortsat at kunne færdes uden frygt inden for indhegningerne samt at samarbejde med Naturstyrelsen centralt om,

[13] L229 om naturnationalparker fremsat 29. april 2021, vedtaget 3. juni 2021.

at formidle gode råd om hensigtsmæssig færdsel mellem større planteædende dyr.

Foreningen Fri Natur fremhæver, at det vil påvirke de fleste fritidsaktiviteter negativt ved at udsætte store husdyr eller vilde arter.

I høringssvar fra flere borgere fremhæves risikoen for ulykker mellem dyr og mennesker som en væsentlig faktor. I et høringssvar fra to borgere udtrykkes det, at det er bekymrende, at Naturstyrelsen tillader offentlig adgang i områder med kronhjorte og kvæg grundet risiko for farlige situationer.

Et høringssvar påpeger, at brugere generelt er utrygge ved at færdes i indhegninger med kvæg, og at der er adskillige eksempler på ulykker, hvor mennesker angribes af kvæg.

3.4.2 Naturstyrelsens kommentar

Naturstyrelsen anerkender, at ikke alle er trygge ved at færdes i områder, hvor der også færdes store planteædende pattedyr, og at der kan opstå risikobetonede situationer i mødet mellem store dyr og mennesker. Det er dog forventningen, at utrygheden vil mindskes i takt med, at flere får konkrete erfaringer med besøg i naturnationalparkerne, og oplever, at der vil være langt mellem dyrene, og at de ikke har interesse i at nærme sig mennesker.

I Hellebæk Kohave er der en lang tradition for, at de besøgende i området færdes blandt kvæg. Det er Naturstyrelsens erfaring, at dette foregår uden væsentlige problemer, og at friluftslivet er rigt.

Reproducerende dyr, er en anbefaling Naturstyrelsen kontinuerligt har modtaget fra den videnskabelige arbejdsgruppe, for yderligere understøttelse af naturlige processer og biodiversitet. Desuden har der i lange perioder været reproducerende kvæg i Hellebæk Kohave.

Internationale erfaringer med kombinationen af græsning med store dyr og friluftsliv er bl.a. belyst i et notat fra Københavns Universitet[14]. Notatet viser, at der kan opstå udfordringer bl.a. ved uhensigtsmæssig adfærd. Naturstyrelsen har erfaret, at der i udlandet (bl.a. i Holland og England) er gode erfaringer med at ride blandt andre heste. Det kræver dog noget tilvænning både for rytter og hest.

Naturstyrelsen har indledt arbejdet med en formidlingsindsats målrettet specifikke brugergrupper om færdsel i indhegninger med dyr. Styrelsen søger i samarbejde med brugergruppernes interesseorganisationer at udvikle materialer eller andre initiativer, der kan øge brugernes viden om græssende dyr

[14] Caspersen, O. H., & Jensen, F. S. (2020). Friluftsliv og græssende dyr i naturplejen - Notat om mulige konflikter ved mødet mellem besøgende og dyr. (1 udg.) Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet. IGN Notat

og hensigtsmæssig færdsel blandt dem – og dermed bidrage til brugernes tryghed, når de færdes i naturen. Samarbejdet omfatter bl.a. rytternes interesseorganisationer, spejderne og orienteringsløbere.

For nærmere information om Naturstyrelsens formidling af hensigtsmæssig færdsel blandt store planteædende pattedyr henvises der til Naturstyrelsens hjemmeside: Sådan færdes du i indhegninger med dyr[15].

3.4.3 Lokalt

To borgere bemærker, at der ikke er foretaget en kortlægning af friluftslivet i område, ikke foretaget en risikovurdering og kortlægning af ulykker og nærved ulykker.

3.4.4 Naturstyrelsens kommentar

Projektbeskrivelsens beskrivelse af friluftsliv er baseret på Naturstyrelsens mangeårige forvaltning af området. Naturstyrelsen besidder derfor alle informationer om installationer vedr. friluftsliv og brugen af området. Styrelsen har i mange år haft tællere, der registrerer antallet af passager ved indgangen Teglstrup Hus.

I forbindelse med etablering af naturnationalparken udarbejdes der en trafiksikkerhedsrevision, som er er en systematisk gennemgang af et nyt vej- og trafikprojekt eller af et eksisterende vejanlæg, som skal ændres, med henblik på at klarlægge eventuelle trafikale udfordringer. Trafiksikkerhedsrevisionen udarbejdes af ekstern certificeret trafiksikkerhedsrevisor i henhold til bekendtgørelse om trafiksikkerhedsrevision af naturnationalparker[16].

Der ses i den forbindelse bl.a. på oversigtsforhold og hastigheder. Projektgennemgangen dokumenteres i en skriftlig rapport med forslag til, hvilke konkrete initiativer, som Naturstyrelsen eller vejmyndigheden kan tage for at løse de påpegede udfordringer og hermed sikre færdselssikkerheden.

3.5 Turisme

3.5.1 Generelt

Der er ikke indkommet høringssvar vedr. *Turisme* af generel karakter.

3.5.2 Lokalt

Af to høringssvar fremgår det, at det frygtes, at Naturnationalpark Hellebæk vil føre til øget turisme og øget biltrafik fx i Ålsgårde og på Nordre Strandvej, men også at trafikken vil forøge forureningen, mængden af affald og støjen i selve naturnationalparken til gene for lokalbefolkningen og de udsatte dyr.

---

[15] https://naturstyrelsen.dk/regler-og-tilladelser/saadan-faerdes-du-i-indhegninger-med-dyr

[16] Bekendtgørelse om trafiksikkerhedsrevision af naturnationalparker (BEK nr 895 af 22/06/2023).

3.5.3 Naturstyrelsens kommentar

Se ovenstående vedr. trafiksikkerhedsrevision i afsnit 3.4.4.

4. Høringsproces og offentlig inddragelse

4.1 Generelt

Danmarks Jægerforbund er positive overfor oprettelsen af bestyrelser og angiver, at de er meget tilfredse med dialogen med Naturstyrelsen samt de øvrige organisationer i bestyrelsen for Naturnationalpark Hellebæk. De ønsker, at denne gode dialog og inddragelse af interessenterne fortsætter.

Friluftsrådet finder, at lokalbefolkningen og organisationerne er blevet involveret med mange offentlige møder og ture m.m. samt, at bestyrelsesarbejdet har været konstruktivt.

Foreningen Fri Natur fremhæver en manglende inddragelse af naboer og kommuner i processen med etablering af naturnationalparker, samt at bestyrelser reelt ikke har en medindflydelse eller kompetence.

I et høringssvar fra to borgere angives det, at processen er udemokratisk, da der ikke bliver lyttet til borgere, der er mod hegn grundet manglende repræsentation af denne holdning i bestyrelserne. Det menes endvidere, at bestyrelserne giver en falsk forestilling om indflydelse.

4.2 Naturstyrelsens kommentarer

Bestyrelserne består af repræsentanter fra interesseorganisationer, kommuner, lokale foreninger, borgere, naboer mm. og spænder derved over en bred kam af perspektiver på naturnationalparker. I hele perioden frem mod en endelig projektbeskrivelse bliver der desuden afholdt en række forskellige arrangementer som dialogmøder og naturvandringer med borgere og interessenter som målgruppe.

Naturstyrelsen er enig i vigtigheden af at inddrage bestyrelsen og interessenter generelt. Bestyrelsen vil fortsætte efter etableringen af naturnationalparken. Bestyrelsen vil også få mulighed for at se udkastet til Naturstyrelsens høringsnotat og hvilke ændringer i projektbeskrivelsen, Naturstyrelsen vil anbefale på baggrund af høringen. Herefter kan bestyrelsen også beskrive hvilke ændringer, den vil anbefale. Bestyrelsens anbefalinger vil blive fremsendt til miljøministeren i lighed med Naturstyrelsens.

I naturnationalparkerne ligger hovedformålet i at styrke naturlige processer og biodiversiteten i de pågældende naturområder. Naturstyrelsen søger i projektforløbet og via den offentlige inddragelse at imødekomme de mange forskelligartede perspektiver, der findes i forhold til den statsejede natur. Deraf bliver der i takt med erfaringerne løbende arbejdet på at tilpasse inddragel-

sesprocessen. De overordnede rammer, der er opstillet for at understøtte hovedformålet med naturnationalparkerne, er givet i lovgivningen[17], og ændres derfor ikke ifm. høringer af de enkelte projektbeskrivelser og forvaltningsplaner.

4.3 Lokalt

Flere naboer mener ikke, at grundejerne har været tilstrækkeligt repræsenteret i bestyrelsen, da nogle vejstrækninger ikke er medlem af vejlaug eller grundejerforening, og flere påpeger, at vægtningen i forhold til hegnslinjens forløb synes at afspejle, hvor grundejerrepræsentanten i bestyrelsen har været bosat. Det findes mistænkeligt, at hegnet er placeret syd om Kobberdammen. En nabo finder ikke, at den nabobesigtigelse der blev afholdt i maj måned 2022 i tilstrækkelig grad gav mulighed for, at naboernes interesse kunne varetages.

Et høringssvar roser Naturstyrelsens proces for borgerinddragelse i form af vandreture, som har givet borgere og besøgende en introduktion til naturnationalparken, og dermed skaber ejerskab, interesse og forståelse for projektet.

Af et høringssvar fremgår, at projektet har lidt af manglende inddragelse af naboer og borgere, og at det er kritisabelt, at der ved Naturstyrelsens underretning om høringens start til direkte naboer alene blev udsendt et digitalt brev til én ejer på hver ejendom. Dette ses som et forsøg på at begrænse oplysninger om høringen. Det kritiseres også, at oplysninger om høringen kun blev udsendt til de nærmeste naboer, og ikke til en bredere gruppe i Ålsgårde, Apperup og Hellebæk. Det anføres desuden, at Naturstyrelsen kun har været villige til at inddrage naboer, brugere og foreninger i, hvor låger i hegnet skulle placeres, og at styregrupper, bestyrelser og udpegede interessenter ikke har haft medindflydelse.

Et høringssvar omtaler, at processen har været udemokratisk, og at Naturstyrelsen ved offentlige arrangementer har omtalt, at der er truffet en politisk beslutning om etablering af parken. Der henvises i høringssvaret til, at den politiske beslutning er en aftale mellem Miljøministeren og Helsingør Kommunes borgmester, og at der ikke foreligger dokumentation for det faglige grundlag for denne aftale, fx i form af miljøvurderinger eller påvirkning af områdets brugere. Det fremgår, at denne aftale også har været grundlaget for bestyrelsens arbejde.

4.4 Naturstyrelsens kommentarer

Det er Naturstyrelsens opfattelse, at den af miljøministeren nedsatte bestyrelse repræsenterer en bred vifte af interesser og lokale organisationer, men selvfølgelig ikke alle lokale grundejere. Dog har konkret Bøssemagergades

[17] L229 om naturnationalparker fremsat 29. april 2021, vedtaget 3. juni 2021.

Grundejerforening, som også var med i projektgruppen tidligere i processen, været med.

Det er Naturstyrelsens opfattelse, at der herved er sket en afbalanceret inddragelse af grundejernes interesser, og at der ikke derved er undladt at overveje påvirkning af beoerne ved Hellebækvej 135-139 eller ved Bøssemagergade. Den foreslåede hegnslinje er valgt ud fra dels landskabelige forhold, og dels ud fra et ønske om at effekten af krondyrs afgræsning opnås på så stort et areal som muligt. Baggrunden for at hegnet er foreslået syd om Kobberdammen skyldes en vurdering af, at man derved ville påvirke den landskabelige oplevelse fra Gl. Hellebækvej negativt i væsentlig grad.

Besigtigelsen i maj 2025 med naboer var tiltænkt en dialog om den konkrete hegnslinje og mulige mindre justeringer af hegnslinjen på Naturstyrelsens ejendom og behørigt væk fra skel. Dette forud for høringen af selve projektbeskrivelsen. Møderne har ikke været en forhandling om større projektændringer. Synspunkter af den type eller omfang hører hjemme i høringsfasen.

Naturstyrelsen har ved underretning af naboer om opstart af høringen sendt et brev herom til én af ejerne på en ejendom via borgernes digitale postkasse. Naturstyrelsen vurderer, at det er op til modtageren at underrette evt. ligestillingsejere. Der er kun sendt til de nærmeste naboer inden for 25 m fra naturnationalparkens grænse. Naturstyrelsen har ikke på nogen måde ønsket at holde høringen hemmelig, eller på anden vis begrænse borgernes mulighed for at indgive et høringssvar. Den afgrænsede gruppe med direkte underretning afspejler alene, at antallet af berørte vil blive meget stort i tæt befolkede områder som f.eks. Ålsgårde og Hellebæk, og at det kan være vanskeligt sagligt at definere en grænse. Ud over breve til naboerne er der foregået underretning via pressemeddelelse, høringsportalen og Naturstyrelsens hjemmeside. I høringsperioden er der desuden afholdt en offentlig naturvandring.

Naturstyrelsen finder ikke, at naturnationalparken er udpeget ved en udemokratisk proces, da udpegningen er sket i medfør af en politisk aftale i Folketinget. I marts 2022 offentliggjorde den daværende regering sammen med aftalepartierne bag Natur- og Biodiversitetspakken beslutningen om, hvor 10 naturnationalparker skulle placeres, herunder i Hellebæk. Efter sædvanlig praksis foretages miljøvurderingen først, når projektet er endeligt beskrevet efter jf. miljøvurderingslovens bestemmelser om miljøvurdering af konkrete projekter.

5. Andre bemærkninger

5.1 Kommentarer til lovgivning

5.1.1 Generelt

I et høringssvar fra Foreningen Fri Natur påpeges det, at ophør med produktion af bæredygtigt træ samt begrænsning af adgang til naturen i områderne

der omfattes af naturnationalparkerne, er i strid med EU´s Biodiversitetsstrategi 2030, og at større skovninger er i strid med Afskovningsforordningen.

5.1.2 Naturstyrelsens kommentar

Det fremgår af lovbemærkningerne til lovforslag om etablering af naturnationalparker[18], at naturnationalparkerne forventes at kunne bidrage til Danmarks opfyldelse af mål om beskyttede områder i EU's biodiversitetsstrategi. Urørt skov anses, grundet fokus på fremme af biodiversitet, som et vigtigt supplement til EU's biodiversitetsstrategi og kan bidrage væsentligt til at sikre en ambitiøs implementering af denne for de europæiske skove, da strategien identificerer et behov for styrket indsats for beskyttelse af skovenes biodiversitet.
De kommende urørte skove forvaltes med et klart mål om at sikre de bedst mulige rammer for en selvbærende og selvforvaltende natur, hvor det er naturlig dynamik og naturlige processer, der skaber de rette forhold og levesteder for skovnaturen, og hvor biodiversiteten fremmes og understøttes. Naturstyrelsen anser ikke de planlagte aktiviteter ved omstilling til urørt skov som værende i strid med Afskovningsforordningen.
Som beskrevet i høringsnotatet afsnit 3.2 er rammerne for befolkningens adgang til statens skov- og naturområder ikke ændret lovgivningsmæssigt for de områder, som naturnationalparkerne omfatter. Af lovbemærkningerne til lovforslag om etablering af naturnationalparker fremgår det, at naturnationalparkerne forventes, med de begrænsninger, der vil følge af indhegningen af områderne med henblik på helårsgræsning, samtidig at være tilgængelige for offentligheden, så der i almindelighed vil være mulighed for at færdes i områderne og opleve naturen.

5.1.3 Lokalt

Nationalpark Kongernes Nordsjælland (NKN) foreslår, at der i afsnit om lovgivning og øvrig planlægning tydeliggøres, at naturnationalparken også er en integreret del af den overordnede nationalpark (NKN).

Kystdirektoratet oplyser, at projektbeskrivelsen omfatter aktiviteter inden for arealer omfattet af strandbeskyttelseslinjen jf. naturbeskyttelseslovens § 15. Det drejer sig om:

- lavt hundehegn syd for jernbanen
- ny infotavle og nyt bord og bænke sæt ved hundeskov syd for jernbanen
- 2 m højt ydre vildthegn med låger og færiste
- eventuel etablering af stier/veje

Et høringssvar påpeger, at den eksisterende Hellebæk Kohave indhegning allerede lever op til lov om naturnationalparker, og at der dermed ikke er lovkrav om at indhegne yderligere areal.

[18] L229 om naturnationalparker fremsat 29. april 2021, vedtaget 3. juni 2021

5.1.4 Naturstyrelsens kommentar

Naturstyrelsen vil i projektbeskrivelsen tilføje en kortfattet beskrivelse af at projektet arealmæssigt er beliggende i Nationalpark Kongernes Nordsjælland og tydeliggøre dette ved at afsnittet får en overskrift.

Naturstyrelsen har noteret sig Kystdirektoratets bemærkning vedr. strandbeskyttelseslinjen, og styrelsen vil indsende ansøgning om dispensation fra strandbeskyttelseslinjen til de nævnte tiltag, og evt. andre tiltag, der måtte blive placeret inden for strandbeskyttelseslinjen. Styrelsen finder dog ikke grundlag for at justere oplistningen i afsnit 2.10, da den allerede indbefatter naturbeskyttelsesloven.

Naturstyrelsen er ikke enig i, at den nuværende Hellebæk Kohave lever op til intentionen i den politiske aftale, som ligger til grund for udpegningen af området som mulig naturnationalpark. I forbindelse med den politiske aftale blev der præsenteret et kort, visende hele området, og det er dette område, som dermed har indgået i den politiske aftale.

5.1 Kulturhistorie

5.1.1 Generelt

Museum Nordsjælland anser det for væsentligt, at man ved placeringen af omgivende hegn og nye anlæg i forbindelse med driften tager udgangspunkt i fortidsminder og kulturhistoriske anlæg, samt at museet høres og varsles før alt anlægsarbejde i naturnationalparken.

Hellebæk-Aalsgaarde Egnshistoriske Forening (HAEF) bifalder Naturstyrelsens samarbejde med museumsmyndighederne om beskyttelse af fortidsminderne i Naturnationalparken og den politiske aftale, der opretholder det indre kvæghegn. Foreningen er grundlæggende tilfreds med, at rammeforudsætninger for varetagelse af de kulturhistoriske interesser tages alvorligt og ligeledes i forhold til fredningen af Hellebækgård. Foreningen ønsker en grundig registrering og efterfølgende overvågning af de kulturhistoriske forhold, herunder hydrologiske forhold. Foreningen tilbyder at deltage i overvågningen. Foreningen ønsker, at Forvaltningsplanens beskrivelse af foreningen og dennes samarbejdsflader med Naturstyrelsen i afsnit 4.9, opdateres jf. høringssvaret.

Foreningen Fri Natur samt enkelte borgere angiver i deres høringssvar, at den nye forvaltningsstrategi i naturnationalparkerne ikke respekterer kulturhistorien, herunder hvordan plantager og heder blev til samt kulturlandskaber. En anden borger fremhæver i et høringssvar, at der med etablering af hegn ikke tages hensyn til kulturlandskaber, herunder guldalderlandskaber.

Et høringssvar finder, at bevarelse af kulturhistorien vigtigt, men at bevarelse og genopretning heraf kan foregå uden oprettelse af naturnationalparken.

5.1.2 Naturstyrelsens kommentar

I naturnationalparkerne bliver der gennemført en basisregistrering og en efterfølgende overvågningsindsats i forhold til de fortidsminder og anden væsentlig kulturhistorie, som findes i de pågældende områder.

Naturstyrelsen har i samarbejde med Museum Nordsjælland gennemført en registrering af alle fortidsminder og værdifulde kulturspor i Hellebæk, der danner basis for udarbejdelse af en særskilt kulturhistorisk forvaltningsplan. Registreringen skal samtidig også sikre, at fortidsmindeinteresserne bliver varetaget bl.a. i forbindelse med hegnsætningen. Anlægsarbejder der kan påvirke væsentlige arkæologiske spor, udføres efter forudgående dialog med museet

Naturstyrelsen er bevidst om de kulturhistoriske baggrunde for etablering af plantager samt dannelsen af heder. Naturnationalparkerne har natur og biodiversitet som hovedformål, hvor naturen så vidt mulig kan udvikle sig på egne præmisser. Dette kræver forandringer i den historiske forvaltning med udbredt skov-og landbrugsproduktion. Naturstyrelsen mener dog ikke, at kulturhistorien går tabt ved at etablere naturnationalparker. Etableringen af naturnationalparker vil i højere grad kunne bidrage som grundlag for bevarelse og formidling af de kulturhistoriske landskaber, samt tydeliggøre at samfundsudviklingen og naturen er særligt tæt forbundet i Danmark.

Naturstyrelsen opdaterer forvaltningsplanens beskrivelse af HAEF´s samarbejdsflader med Naturstyrelsen.

5.1.3 Lokalt

Hellebæk-Aalsgård Egnshistoriske Forening (HAEF) finder, at der ved omtale af grev Schimmelmann tilføjes fornavnet Werner.

Flere borgere finder, at etableringen af hegn (herunder en flydespærre) og udsætning af krondyr risikerer at ødelægge den nationale kulturarv, karakteristiske guldalderlandskaber, historisk skovplantning og styring af vand til områdets historiske møller. Det nævnes at dyrenes tråd kan ødelægge kulturspor. Området ved Hammermøllen med bagland fremhæves, begravet kulturarv fra Teglstrup Værftet og den omkringliggende natur, damme samt fredede boliger.

En borger foreslår rydning af tilgroede tidligere åbne arealer, som ligger uden for naturnationalparken, og som har kulturhistorisk interesse. Områderne passeres på vej til naturnationalparken. Rydningen vil forbedre naturforhold og synliggøre det kulturhistoriske landskab og øge forståelse af vandets betydning for den tidlige udvikling af Hellebæks industri og perspektivere sammenhængen til vådområder, som planlægges genskabt i Naturnationalpark Hellebæk.

En borger finder, at der mangler en redegørelse for hvordan hensynet til bygningsfredede ejendomme er blevet inddraget i vurderingen af opsætningen af et 2 meter højt hegn i umiddelbar nærhed, fx Andelsforeningen Hellebæk Gods, med huse fra 1770.

Af flere høringssvar påpeges, at det er beklageligt af hensyn til bevarelse af kulturarven, at området igen er blevet udpeget som mulig naturnationalpark efter, at det i 2021 blev taget af Miljøministeriets bruttoliste for mulige naturnationalparker netop af hensyn til kulturarven.

I et høringssvar roses forslaget om at genskabe historiske damme, idet der derved både kan varetages biologiske og kulturhistoriske interesser. Genopretningen af dammene er dog ikke afhængig af det ydre hegn, som bør udelades.

5.1.4 Naturstyrelsens kommentar

Naturstyrelsen har ved planlægning af hegnslinjen taget hensyn til de fredede huse fx administratorboligen med have, som er beliggende Bøssemagergade 60. Bl.a. af hensyn til det historiske hus og haveanlæg er hegnet trukket væk fra skel til et forløb i skovkanten nordvest for græsarealet. Ifølge Slots- og Kulturstyrelsens database over fredede og bevaringsværdige bygninger er de bærende fredningsværdier for bebyggelserne Hellebækvej 56-58 de sluttede bygningskroppe med enkle, gulkalkede mure med sorte sokler, røde delvist ubrudte tagflader med skorstenspiben i rygningen samt bygningsdetaljerne, gesimser, granittrapper, ældre eller traditionelle vinduer og døre. Hertil kommer den traditionelle materiale- og farveholdning.

Det er således alene selve bygningerne, der er omfattet af bygningsfredning, og Naturstyrelsen vurderer, at husene har lukkede haver med hegn og skure, hvorfor et hegn placeret i skoven ikke har nogen påvirkning af de bygningsmæssige fredningsinteresser.

Naturstyrelsen er enig i, at omtalen af gravmælet på øen i Bondedammen bør ændres, så det fremgår, at det er grev Werner Schimmelmann, der er begravet på øen.

Naturstyrelsen finder, at der er taget en lang række hensyn til kulturmiljøet i forbindelse med udpegningen som mulig naturnationalpark, og styrelsen anerkender, at der ved detailplanlægning og drift, fortsat skal tages vidtgående hensyn til kulturarven. Efter styrelsens vurdering vil nogle naturgenopretningstiltag medvirke til, at det kulturhistoriske guldalderlandskab fremhæves. Det gælder fx lysning af de gamle markante egetræer, genskabelse af det kulturhistoriske vandsystem og markering af en kulturhistoriske vandrerute. Det er Naturstyrelsens forventning, at afgræsningen af skovområderne yderligere vil medvirke til, at genskabe det historiske landskabsbillede. Der er foretaget flere tilpasninger af hegnslinjen i forhold til de historiske landskaber langs fx Gl. Hellebækvej og udsigten over Kobberdam. På langt overvejende del af hegnets forløb, følger det skovens grænse mod golfbanen, Esrumvej, Skindersøvej eller jernbanen.

5.2 Trafik og sikkerhed

5.2.1 Generelt

Der er ikke indkommet høringssvar vedr. *Trafik og sikkerhed* af generel karakter.

5.2.2 Lokalt

Hellebæk-Aalsgård Egnshistoriske Forening (HAEF) foreslår, at støjende knallerter forbydes på Gl. Hellebækvej.

Et høringssvar foreslår, at der lukkes for kørende trafik til Hellebæk Avlsgård fra begge retninger, da det påvirker oplevelsen negativt for andre brugere, og at området ved avlsgården ikke må tivoliseres med cafe og butik. Kørselsproblematik bør adresseres i trafiksikkerhedsanalyse.

Af et høringssvar fremgår en bekymring om, at der kan ske flere påkørsler af hjorte og risiko for alvorlige ulykker, da det ydre vildthegn vil sende dyr tilbage på veje og togspor. Det foreslås at hastighed nedsættes på udsatte veje.

5.2.3 Naturstyrelsens kommentarer

I henhold til gældende regler er al motorkørsel forbudt på skovveje, og det er således allerede i dag forbudt, at færdes med knallert på Gl. Hellebækvej.

Der er ikke planer om, at området ved Hellebæk Avlsgård skal udstyres med café og butik.

Hellebækvej har siden 2003 været en privat vej og fra 2007 haft karakter af en grusvej, idet asfaltbelægningen blev fræset op og erstattet af grus. Siden 2015 har vejen været lukket for gennemkørende trafik. Lukningen er sket efter tilladelse fra vejmyndigheden, som er Helsingør Kommune.

Naturstyrelsen finder, at kørslen til Hellebæk Avlsgård foregår fredeligt og giver en bred brugergruppe adgang til det centrale område af naturnationalparken. Lukkes vejen helt, skal områdets parkeringspladser i randen af naturnationalparken genovervejes, og det kan føre til nye og uforudsete behov ved Hellebæk og Nygaard. Naturstyrelsen finder derfor ikke anledning til at ændre på muligheden for bilkørsel til Hellebæk Avlsgård.

Før der ansøges om tilladelse til etablering af en naturnationalpark efter lov om naturbeskyttelse udarbejdes der en såkaldt trafiksikkerhedsrevision, som er en systematisk gennemgang af området med henblik på at klarlægge eventuelle trafikale udfordringer. Der ses i den forbindelse bl.a. på oversigtsforhold og risikoen for påkørsler af dyr. Projektgennemgangen dokumenteres i en skriftlig rapport med forslag til, hvilke konkrete initiativer, som Naturstyrelsen og vejmyndigheden kan tage for sammen at løse de påpegede udfordringer og hermed sikre færdselssikkerheden.

Spørgsmål omkring hastighed på vejene håndteres af vejmyndigheden (kommune/Vejdirektoratet) og Politiet. I forlængelse af trafiksikkerhedsrevisionen vil der være en nærmere dialog mellem Naturstyrelsen, vejmyndigheden og Politiet.

5.3 Økonomi

5.3.1 Generelt

Af flere høringssvar fremgår, at der bør være gennemsigtighed i forhold til udgifter til hegn, fauna, drift og formidling. Flere høringssvar påpeger, at et projekt i denne størrelsesorden – med et flere kilometer langt ydre vildthegn – vil medføre væsentlige anlægs- og driftsomkostninger, og der opfordres til en økonomisk revurdering af hegnets omfang og nødvendighed både af hensyn til økonomiske og miljømæssige forhold.

5.3.2 Naturstyrelsens kommentar

Der er som udgangspunkt afsat de fornødne finanslovsbevillinger til både drift og etablering af naturnationalparken. Ifm. den politiske aftale om Natur og Biodiversitetspakken blev der afsat ca. 21 mio. kr. til etablering (projektledelse, hegn, dyr friluftsfaciliteter, naturlig hydrologi mv.) og ca. 6,5 mio. kr. i årlige driftsmidler (overvågning, formidling, vedligehold af friluftsfaciliteter og hegn, tilsyn med dyr osv.) som et gennemsnit for de 13 naturnationalparker i aftalen. Det vil i praksis variere betydeligt mellem naturnationalparker, hvor store udgifter der er, og dermed hvor stor en andel af de samlede aftalemidler de tildeles. En konkret budgettering for Naturnationalpark Hellebæk foretages først ved detailprojekteringen, som udarbejdes efter udkastet til projektbeskrivelse og forvaltningsplan er politisk godkendt.

5.3.3 Lokalt

En borger og to direkte naboer til naturnationalparken finder, at et hegn klos op ad private matrikler ifølge flere uafhængige ejendomsmæglere, vil forringe hver ejendoms værdi markant, i og med at den direkte adgangsvej til skoven obstrueres og pga. markant øget trafik. Begge naboer oplyser, at de vil fremsætte krav om kompensation, såfremt hegnet opsættes som foreslået, og den ene nabo finder, at udgangspunktet er 100 % af ejendomsværdien, da ejendommen oplyses at blive tæt på usælgelig.

En af naboerne ønsker, at Naturstyrelsen skal sørge for korrigering af ejendomsbeskatning med Vurderingsstyrelsen.

Det fremføres af en nabo, at etablering af hegnet nord om Bondedammen vil føre til højere udgifter pga. anlæg af et ATV-spor, og at det vil være billigere at opsætte hegnet syd om Bondedammen fx i det tracé til det nuværende lave hegn til Hellebæk Kohave i kanten af Roevej.

5.3.4 Naturstyrelsens kommentar

På baggrund af de indkomne høringssvar finder Naturstyrelsen jf. kommentarerne i høringsnotatet afsnit 2.1 at hegnet forlægges til en placering syd om Bondedammen.

Derved er der ikke længere en landskabelig påvirkning fra hegnet ved de tre ejendomme eller påvirkning af adgangsforhold mv.

Naturstyrelsen finder ikke at Naturnationalparken kan påvirke værdien af naboejendommene negativt, og finder derfor ikke, at der er grundlag for kompensation.

Naturstyrelsen har ingen rolle vedr. evt. korrektion af ejendomsbeskatningen på privat ejendom.

Opsætning af et hegn syd om Bondedammen vil øge hegnets længde med ca. 750 m. Det er derfor Naturstyrelsens vurdering, at det vil være dyrere at føre hegnet syd om søen, da det vil blive længere, men styrelsen finder, at denne udgift er nødvendig.

5.4 Klima

5.4.1 Generelt

NKN påpeger, at der er en ikke ubetydelig lagring af CO_2 i områdets lysåbne permanente græsarealer, som evt. kan opveje mulig klimapåvirkning i forbindelse med overgang til urørt skov.

I høringssvar fra Foreningen Fri Natur og flere borgere gives der udtryk for, at ophør med skovdrift, strukturfældninger af oversøiske træarter, herunder særligt nåletræer, og overgang til urørt skov i naturnationalparkerne nedsætter skovenes CO_2-optag, som herved med tiden bliver negativ, hvilket vil bidrage yderligere til klimakrisen med øget CO_2-belastning og være i modstrid med ønsket om mere skov i Danmark.

Flere høringssvar peger endvidere på, at det er store træer som fældes, klimaforandringer ikke er medtaget i vurderinger for skovens fremtidige sammensætning, og at der ikke foretages genplantning. Det påpeges, at træer kan opsuge vand, og at projektet ikke tager højde for klimaforandringer og deres indvirken på omverdenen.

En borger finder, at statsskovene på længere sigt risikerer at miste deres betydning, især i lyset af klimaforandringer, og at der er behov for en strategisk tilgang til plantning af robuste og varierede træarter, ligesom borgeren finder, at det er afgørende, at bevare store arealer med nåletræ. Borgeren finder også, at Naturstyrelsen burde have inddraget et langsigtet tidsperspektiv på 100-200 år. Høringssvaret angiver desuden, at projektbeskrivelsen burde redegøre for øget risiko for sygdomme som malaria og denguefeber efter hævning af vandstand.

I et høringssvar fra en borger påpeges det, at Naturstyrelsen ikke tager hensyn til kommende klimaændringer i valg af fældning af oversøiske træarter. Et andet høringssvar angiver, at der er behov for større spredning af træarter for at gøre skovene klar til klimaforandringer, og at man derfor ikke bør fælde oversøiske arter.

5.4.2 Naturstyrelsens kommentar

Naturnationalparkerne friholdes for skov- og landbrugsproduktion, jf. naturnationalparkloven §61a[19]. Friholdelse for skovbrugsproduktion indebærer, at skovene i naturnationalparkerne udlægges som urørt skov uden kommerciel hugst. Naturstyrelsen har fortsat ca. 40.000 ha skov, som forvaltes med naturnær skovdrift, og de statslige leverancer af bæredygtigt træ forventes på sigt at kunne erstattes af leverancer fra de private skove.

Vurdering af klimaeffekter af urørt skov er komplekst. Generelt vil det i forhold til klimaeffekter ved hhv. udlæg af urørt skov og fortsat skovdrift gælde:

I skove udlagt til urørt skov kan der typisk på langt sigt lagres en større mængde CO_2 end i skove med løbende udtag af træ til hugst og salg. I opbygningsfasen, hvor CO_2-lageret i urørt skov øges, vil dette gavne LULUCF-regnskabet, som er opgørelsen af CO_2-optag og -udledninger fra danske arealer og skove.

På kortere sigt kan forholdet dog være modsat, f.eks. hvis ikke-hjemmehørende træarter af hensyn til biodiversiteten hugges hurtigere efter omlægning til urørt skov, end de ellers ville blive. I så fald vil kulstofbindingen falde på kort sigt og først kunne stige igen, hvis ny skov vokser frem. Potentialet for CO_2-lagring i urørt skov beror også på omfanget af lysningshugster og græsning. Alt andet lige vil potentialet falde des større dele, der lysnes og holdes mere permanent lysåbne. Det løbende optag af CO_2 vil gradvist falde over tid i urørt skov og på langt sigt gå imod nul, fordi træer på et tidspunkt vil dø og blive nedbrudt i samme tempo, som ny skov vokser op.

Fortsat skovdrift med hugst giver, modsat urørt skov, mulighed for løbende lagring af CO_2 i f.eks. savet træ og plader. Sådan lagring i høstet træ kan gavne LULUCF-regnskabet, men udgør normalt kun en mindre del. Der må også påregnes udledning over tid pga. råd og forbrænding af bygningsaffald mv. Fortsat skovdrift med løbende hugst af træ vil kunne opretholde et løbende optag af CO_2 og på langt sigt også et større løbende CO_2-optag end urørt skov.

For nærmere uddybning henvises til miljørapporten: Forslag til udpegning af urørt skov, fortrinsvis i Østdanmark, efter Natur- og biodiversitetspakken[20] og til IGN Rapport: Opdatering af skovfremskrivning: Forventet drivhusgasregnskab for de danske skove 2020-2050[21].

Med hensyn til planlagte strukturfældninger og rydninger af oversøiske træarter, er der tale om tiltag, der bryder med den tidligere drift og understøtter de naturlige processer i området samt styrker forekomsten af hjemmehørende

[19] L229 om naturnationalparker fremsat 29. april 2021, vedtaget 3. juni 2021.

[20] https://naturstyrelsen.dk/media/321651/bilag-4-miljoerapport_2.pdf

[21] Johannsen, VK., Nord-Larsen, T. & Bentsen, N.S. (2022). Opdatering af skovfremskrivning: Forventet drivhusgasregnskab for de danske skove 2022-2050. Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet. IGN Rapport. https://static-curis.ku.dk/portal/files/298732868/KF22skov_drivhusgasregnskab_rapport.pdf

arter. Her vil de oversøiske træarter, hvortil der naturligt kun er tilknyttet få andre arter, over tid blive udfaset fra områderne i naturnationalparkerne. Det sker på baggrund af anbefalinger fra en række forskere i forbindelse med udlæg af urørt skov[22].

Skovområder med en varieret vegetationstruktur af hjemmehørende eller europæisk hjemmehørende træarter prioriteres over oversøiske arter, da dette i højere grad understøtter flere levesteder for arter i den danske natur. I områder, hvor der er et åbenlyst behov for introduktion af hjemmehørende arter af buske og træer, fordi de ikke forekommer i nærområdet og selv kan sprede sig herfra, vil plantning blive overvejet.

I områder hvor den oprindelige hydrologi genetableres, vil der naturligt være mulighed for at myg samt andre tilknyttede arter kan etablere sig. I området findes allerede i dag et meget stort antal damme og søer, hvorfor egnede fysiske forhold for bl.a. malariamyg er tilstede. NST finder således ikke at der kan sættes en sammenhæng mellem øget risiko for smitte med sygdomme ved genoprettelse af naturlig hydrologi. Ifølge Statens Serum Institut er klimaforandringer, med vådere og varmere klima, en grundlæggende faktor for en fremtidig øget risiko for spredning af nye sygdomme[23].

5.5 Andet

5.5.1 Generelt

I flere høringssvar nævnes området ved Gurre/Horserød hegn, der også tidligere har været på tale som Naturnationalpark. I et høringssvar foreslås dette, som det rigtige sted at placere en naturnationalpark fremfor Hellebæk-området, mens et andet høringssvar påpeger at det en dårlig ide at bringe området på banen igen som mulig naturnationalpark.

5.5.2 Naturstyrelsens kommentar

Udpegningen af naturnationalparken i Hellebæk er sket i medfør af en politisk aftale fra marts 2022, hvor den daværende regering sammen med aftalepartierne bag Natur- og Biodiversitetspakken offentliggjorde beslutningen om, hvor 10 naturnationalparker skulle placeres, herunder i Hellebæk.

Som led i nærværende høring er det derfor ikke muligt at flytte naturnationalparken, da dens nuværende placering er del af ovennævnte politiske aftale.

---

[22] Møller, P.F., Heilmann-Clausen, J., Johannsen, V.K., Buttenschøn, R.M. Schmidt, I.K., Rahbek, C., Bruun, H.H., Ejrnæs, R. (2018): Anbefalinger vedrørende omstilling og forvaltning af skov til biodiversitetsformål. Udarbejdet for Naturstyrelsen. Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelser Rapport 2018/28

[23] https://www.ssi.dk/aktuelt/nyheder/2022/varmere-klima-kan-fore-til-nye-sygdomme-der-smitter-mennesker-via-myg

5.5.3 Lokalt

Danmarks Jægerforbund ser gerne, at vandmiljøet, især i Bøgeholm sø og Bondedammen, bliver inddraget i planen. De store skarvkolonier har haft en voldsom negativ indvirkning på vandmiljøet.

5.5.4 Naturstyrelsens kommentar

Det er Helsingør Kommune, som er ansvarlig for gennemførelse af tiltag i de statslige vandområdeplaner. I den nuværende vandområdeplan er der nævnt en indsats i Bondedammen, men ikke i Kobberdam eller andre af områdets søer.

Helsingør Kommune har oplyst, at de gennemfører en forundersøgelse af Bondedammen. Forundersøgelsen skal afklare, hvorfor søen ikke er i målopfyldelse og om det er muligt at lave restaureringstiltag i søen for at opnå målopfyldelse. Denne oplysning tilføjes i projektbeskrivelsen.

Høringens indflydelse på projektbeskrivelse og forvaltningsplan

Høringen har medført følgende ændringer i projektbeskrivelsen og forvaltningsplanen:

Den væsentligste ændring som følge af de indkomne høringssvar er, at det ydre vildthegn ved Bondedammen justeres, således at hegnet føres syd om søen. Samtidig flyttes naturnationalparkens grænse fra Bøssemagergade til søbredden på Bondedammens sydside mellem søens udløb. Naturnationalparkens areal reduceres herved med ca. 17 ha i forhold til det oprindeligt planlagte.

Den ændrede hegnslinje medfører justeringer i projektbeskrivelsen, herunder opdatering af beskrivelsen af eksisterende forhold, græsningstryk, hegnslinje, indgange og adgang samt indsatser vedrørende forvaltning af urørt skov. Kortmaterialet er tilsvarende opdateret.

Herudover har høringen medført følgende ændringer og præciseringer i projektbeskrivelsen og forvaltningsplanen:

Hammermøllen tilføjes som ny hovedindgang til naturnationalparken, og projektbeskrivelsen samt kortmaterialet opdateres i overensstemmelse hermed. Projektbeskrivelsen suppleres endvidere med opdaterede oplysninger om områdets natur- og fugleliv samt præciseringer af aktivitetsomfanget i området.

Afsnittet om forholdet til lovgivning suppleres og struktureres med selvstændige overskrifter, herunder om fredningen af Hellebækgård og projektets beliggenhed i Nationalpark Kongernes Nordsjælland. Det præciseres endvidere, at Helsingør Kommune gennemfører en teknisk forundersøgelse af Bondedammen med henblik på at afdække årsager til manglende målopfyldelse og muligheder for eventuelle restaureringstiltag.

Beskrivelserne af udsætningshegnet og det ydre vildthegn præciseres, herunder hegnets udformning, omfang og mindre pattedyrs m.fl. muligheder for passage. Adgangsforholdene justeres, herunder ved tilføjelse af en ekstra stilåge ved Apperup, og kortmaterialet opdateres i overensstemmelse hermed.

Projektbeskrivelsen suppleres endvidere med præciseringer om naturgenopretningstiltag, herunder mulighed for rydning af uønsket opvækst i særligt værdifulde moser samt gennemførelse af samarbejdsprojekter om artsforvaltning.

Forvaltningsplanen suppleres med præciseringer vedrørende friluftsliv, herunder vandreruter, ridning, cykelruter og MTB-spor samt tilpasning af Find

Vej-poster i dialog med Helsingør Ski- og Orienteringsklub, så der ikke etableres poster i faunalommer. Endvidere indarbejdes beskrivelser af citizen science-aktiviteter og frivilliges rolle i forvaltningen af området.

Herudover er der i høringsnotatet afklaret en række konkrete spørgsmål samt foretaget mindre tekstmæssige præciseringer.

Høringsnotat

Projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Hellebæk

Maj 2026

Naturstyrelsen
Førstballevej 2
7183 Randbøl

www.naturstyrelsen.dk